

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

HET VERDRAGSRECHT BETREFFENDE DE RECHTEN VAN DE MENS

1. Historisch overzicht.

De verwezenlijking van de rechten van de mens is zich sedert eeuwen op sporadische wijze aan het voltrekken.

De Magna Charta van 1215 bepaalde dat geen vrije personen konden beroofd worden van hun vrijheid zonder vonnis. Deze akte had slechts een beperkte uitwerking, daar zij alleen betrekking had op vrije personen en deze waren toen nog niet talrijk en behoorden uitsluitend tot een bepaalde klasse.

In de Moderne Tijden vindt men hier en daar beschikkingen, die betrekking hebben op de rechten van de mens, zoals de verschillende verdragen tussen Turkije en de Christelijke Staten, die afgesloten werden voor de bescherming van de christelijke minderheden. In Engeland werd in 1689 de « Bill of Rights » uitgevaardigd.

Het is pas op het einde van de 18e eeuw dat men belangrijke staatsrechtelijke verwezenlijkingen kent. Deze zijn, de « Declaration of Independence » en de Grondwet van 1787 in de Verenigde Staten, en in Frankrijk « La Déclaration des Droits de l'Homme et du Citoyen » van 26 augustus 1789 (1).

In de meeste staatsrechtelijke regelingen van de 19e eeuw en van de 20e eeuw worden de rechten van de mens erkend als één der fundamentele beginselen van het publiek recht. Dit is het geval o.m. voor de grondwet van Nederland van 24 augustus 1815, de grondwet van België van 7 februari 1831, deze van Denemarken van 5 juni 1859 en van 5 juni 1953, de grondwet van Luxemburg van 17 oktober 1868, de grondwet van Frankrijk van 1875 en van 28 september 1946, de grondwet van Oostenrijk van 10 oktober 1920, deze van IJsland van 17 juni 1944, de grondwet van Italië van 27 december 1947 die van kracht werd op 1 januari 1948, de grondwet van de Duitse Federale Republiek, uitgevaardigd op 23 mei 1949, de grondwet van Griekenland van 1 januari 1952 (2).

In de loop van de 19^e eeuw heeft zich ook de eerste verrechtelijking voorgedaan in het volkenrecht. Het eerste beginsel dat men in dit opzicht aantreft is de humanitaire interventie. Deze werd uitgevoerd meestal door de Westerse Mogendheden tegen Turkije voor de bescherming der raciale of religieuze minderheden die vaak aan onmenselijke behandelingen waren blootge-

steld. De eerste humanitaire interventie werd voltrokken door Groot-Brittannië in 1822 tegen het Koninkrijk Napels, wegens de mishandelingen aan dewelke politieke gevangenen werden blootgesteld (3).

Een andere internationale rechtshandeling waarbij de rechten van de mens tot in zekere mate werden erkend, was de akte opgesteld tijdens het Congres van Berlijn en ondertekend op 13 juli 1878. In deze overeenkomst werd de onafhankelijkheid erkend van Montenegro (art. 26), Servië (art. 34) en Roemenië (art. 43). De erkenning gebeurde echter onder de voorwaarde dat de nieuwe Staten tot geen discriminatoire behandelingen van hun minderheden zouden overgaan (4).

Op het gebied van de bestrijding der slavernij, hebben zich in de loop van de 19^e eeuw ook tal van verdragsrechtelijke regelingen ontwikkeld. Reeds werd op 8 februari 1815 een declaratie afgelegd tijdens het Congres van Wenen, waarbij de slavenhandel veroordeeld werd. Nadien werden een aantal bilaterale overeenkomsten afgesloten waarbij onderzoeksmaatregelen ter zee werden bedongen (5). Een belangrijk multilateraal verdrag kwam tot stand op 20 december 1841. Een algemeen verdrag voor de bestrijding van de slavenhandel in Afrika werd afgesloten te Berlijn op 26 februari 1885. Deze akte werd gevolgd door het Anti-Slavernij Verdrag van Brussel van 2 juli 1890. Een herziening van deze overeenkomst greep plaats bij middel van de Conventie van Saint-Germain van 10 september 1919. Een andere conventionele wijziging werd ook aangenomen in de Overeenkomst van Genève van 25 september 1926. Op 4 september 1956 werd in de Algemene Vergadering der Verenigde Naties een nieuw verdragsontwerp over de slavernij aangenomen (6).

Van belang was ook artikel 22 van het Volkenbondverdrag waarbij voor de inwoners der mandaatgebieden bepaalde rechten bedongen werden. Voor de A-Mandaten werd een politieke emancipatie voorzien. Voor de B-Mandaten werd een analoge regeling getroffen. Tevens werd bedongen dat in het beheer van deze gebieden de cultuur en het welzijn der inheemse bevolking zou geëerbiedigd worden. De Mandatencommissie van de Volkenbond hield een toezicht op de uitvoering van deze verplichtingen. Er was ook een petitieright voorzien voor de inwoners van de man-

daatgebieden en dit met het oog op het beter waarborgen van het naleven der verplichtingen van de mandatarissen (7).

Tussen de twee wereldoorlogen heeft ook het « Institut de Droit International » zich met het vraagstuk van de rechten van de mens ingelaten. Tijdens de zitting van 12 oktober 1929 te New York werd een motie aangenomen waarbij een declaratie van de internationale rechten van de mens werd vooropgesteld (8). Tijdens de zitting te Lausanne, werd op 9 augustus 1947 een resolutie aangenomen, waarbij de rechten van de mens als grondslag werden voorgesteld van de uitbouw van het internationaal recht (9).

Het feit dat de Tweede Wereldoorlog gevoerd werd tegen een totalitaristische staatsopvatting is zeer waarschijnlijk de reden geweest waarom men sedert het begin van de vijandelijkheden reeds gewezen heeft op de verwezenlijking van de rechten van de mens als één der belangrijkste doeleinden van de internationale politiek langs geallieerde zijde. Duidelijk komt dit tot uiting in de Vier Vrijheden die Roosevelt uiteenzette voor het Congres der Verenigde Staten in zijn declaratie van 6 januari 1941. Deze Vrijheden waren: vrijheid van godsdienst, vrijheid van expressie, vrijheid van economische nood en van angst. Door dit laatste werd de verwezenlijking der collectieve veiligheid bedoeld. De vrijheid van godsdienst en van expressie maakten deel uit van de Fundamentele Vrijheden zoals deze werden bepaald op het einde van de 18e eeuw en de vrijheid ten overstaan van de economische nood was bedoeld als één der eerste aankondigingen van de economische en sociale rechten van de mens.

Dezelfde ideologie vindt men met een andere formulering terug in het Atlantisch Handvest, dat werd opgesteld op 14 augustus 1941, naar aanleiding van de overeenkomst die daarover werd bereikt door President Roosevelt en Winston Churchill. Het « Atlantisch Charter » heeft nadien gediend als ideologische grondslag voor het uitwerken van het Handvest van de Verenigde Naties. Op 1 januari 1942 sloten de andere geallieerde regeringen zich aan bij de beginselen van het Atlantisch Handvest.

Van belang voor de redactie van het Handvest waren de Declaratie van Moskou van 30 oktober 1943 en de Conferentie van Dumbarton Oaks (21 augustus - 7 oktober 1944), evenals de Conferentie van Yalta die werd gehouden van 4 tot 11 februari 1945. Tijdens de Conferentie van San Francisco van 25 april tot 26 juni 1945, werd de tekst van het Handvest definitief vastgesteld en werd de overeenkomst door de geallieerde delegaties getekend (10).

Wanneer men het ontstaan van het Handvest der Verenigde Naties beschouwt in verband met de Vier Vrijheden van Roosevelt en het feit dat deze ideologie werd aangehouden tijdens de voorafgaande besprekingen, heeft het ons niet te verwonderen dat in de tekst tot zeven maal toe melding wordt gemaakt van de rechten van de mens. Deze vermeldingen komen nl. voor in de Inleiding, in artikel 1, paragraaf 3; in artikel 13, paragraaf 1 (b); in artikel 55, (c); in artikel 62, paragraaf 2; in artikel 68 en in artikel 76, (c). In dit opzicht betekent het Handvest een belangrijke vooruitgang, omdat voordien in geen enkele multilaterale overeenkomst een dergelijk belang aan de rechten van de mens werd gehecht. Het Handvest voorzagt trouwens ook nog dat verschillende organen der Verenigde Naties, nl. de Algemene Vergadering, de Economische en Sociale Raad en de Voogdijraad, een activiteit zouden ontplooiën voor de bevordering van deze fundamentele vrijheden.

Van belang voor de ontwikkeling van de rechten van de mens in de schoot van de Verenigde Naties is de oprichting in februari 1946, door de Economische en Sociale Raad, van de Commissie van de Rechten van de Mens, die in het bijzonder als bevoegde instelling werd aangeduid om de nodige ontwerpen van verdragen en resoluties voor te bereiden. Deze Commissie heeft belangrijke werkzaamheden aan de dag gelegd onder leiding van Mevrouw E. Roosevelt (11).

2. Ontleding van de rechten van de mens naar het Handvest der Verenigde Naties.

Het Handvest der Verenigde Naties bevat evenwel slechts de mogelijkheid tot volledige verwezenlijking van de rechten van de mens in het volkenrecht.

De doeleinden van de Verenigde Naties werden zowel in de Inleiding als in artikel 1 opgesomd. Onder deze doeleinden komt de bevordering voor van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, zonder onderscheid van geslacht, ras, taal of religie. Het verwezenlijken van dit doel werd vervolgens opgedragen aan de drie vermelde organen. Naar artikel 13, paragraaf 1 (b), zal de Algemene Vergadering studies ondernemen en aanbevelingen doen met het doel behulpzaam te zijn bij de verwezenlijking van de rechten van de mens. Naar artikel 62, paragraaf 2 zal de Economische en Sociale Raad eveneens aanbevelings-resoluties tot de Leden mogen richten. Artikel 68 voorziet zelfs uitdrukkelijk dat de Economische en Sociale Raad een speciale commissie in het leven zal kunnen roepen om zich met de studie van het verwezenlijken van de rechten van de mens in te laten. Naar artikel 76 (c) zijn deze rechten ook te beschouwen als één der voornaamste objectieven van het beheer der Voogdijgebieden. De Voogdijraad zal aldus in het toezicht dat hij heeft uit te oefenen op de voogdij, rekening moeten houden met de wijze waarop de Voogdijstaat in dit opzicht zijn plichten als lid van de Verenigde Naties vervult.

Het overzicht der organen der Verenigde Naties, die bevoegd zijn voor de verwezenlijking van deze rechten, brengt ons onmiddellijk tot het besluit dat de Verenigde Naties geen resoluties kunnen stemmen die een onmiddellijke verplichting voor de Leden bevatten. De waarde der resoluties beperkt zich tot deze van aanbevelingen.

Dit feit heeft echter aanleiding gegeven tot een zeer belangrijke controverse. Prof. Lauterpacht meent dat daaruit niet te vlug mag worden afgeleid dat het verwezenlijken van de rechten van de mens geen rechtelijke verbintenis zou uitmaken voor de Leden van de Verenigde Naties. De doeleinden der Verenigde Naties zijn immers bindend voor de Staten-leden. Naar zijn opvatting bestaat er daardoor een verbintenis die het karakter heeft van een lastgeving (mandatory obligation). De bevestiging daarvan vindt hij in artikel 55 (c), dat bepaalt dat de Verenigde Naties de bevordering en de eerbiediging van de rechten van de mens zullen bewerken. Hij vindt ook een duidelijke rechtelijke verplichting in artikel 56 van het Handvest, naar hetwelk de Staten-leden zich verbonden hebben tot gemeenschappelijke of individuele maatregelen die voor doel hebben de bepaling van artikel 55 toe te passen. Naar de opvatting van Prof. Lauterpacht, heeft het Handvest zijn juridische waarde voor alle clausules die het bevat en dit geldt zelfs wanneer geen afdwingbare maatregelen zijn voorzien. In dit geval staat men voor « onvolmaakte rechten » (imperfect legal rights). Naar zijn stelling moeten de Leden van de Verenigde

Naties het Handvest interpreteren in overeenstemming met de goede trouw, en daaruit trekt hij dan het zeer logisch besluit dat wanneer het Handvest voorschrijft dat de verwezenlijking van de rechten van de mens moet worden nagestreefd, dit tevens impliciet de verbintenis bevat dat de Leden zelf deze rechten moeten eerbiedigen (12).

Een analoge opvatting werd verdedigd door R. Cassin (13).

Deze leerstelling wordt echter tegengesproken door tal van auteurs, die daarvoor op verschillende overwegingen beroep doen. Belangrijk is in dit opzicht de mening van H. Kelsen. Hij is van oordeel dat uit het Handvest niet kan worden afgeleid dat een verplichting is opgelegd aan de Leden om de rechten van de mens na te leven. Het Handvest zou daartoe moeten geamendeerd worden of een bijzonder verdrag zou moeten worden afgesloten in het raam der Verenigde Naties en bekrachtigd worden door de Leden. Volgens hem is artikel 55 een der meest duistere clausules van het Handvest, en zowel artikel 55 als de artikelen 56 en 62 kunnen niet effectief hun uitwerking vinden door een concrete toepassing, wegens het bestaan van artikel 2, paragraaf 7 van het Handvest. Door deze laatste bepaling zijn immers de Verenigde Naties niet bevoegd tussen te komen in aangelegenheden die moeten beschouwd worden als wezenlijk te behoren tot de uitsluitende bevoegdheid van een Staat. Het verwezenlijken van de rechten van de mens is, volgens hem, zonder twijfel het object van de uitsluitende wetgevende bevoegdheid waarover iedere Staat vrij kan beschikken (14).

De leerstelling van P. Drost is meer genuanceerd. Volgens hem bevat het Handvest ook geen onmiddellijke verrechtelijking van de rechten van de mens, maar legt het alleen maar de grondslag van een toekomstige politieke activiteit, die in het raam van de Verenigde Naties tot deze verrechtelijking zal leiden (15). In dezelfde zin werd over het Handvest gesproken door prof. M. Hudson, in de eerste zitting van de Commissie van de Verenigde Naties voor het Internationaal Recht in 1949 (16). Ch. De Visscher is eveneens deze mening bijgetreden (17).

Het voornaamste argument tegen de opvatting volgens dewelke het Handvest reeds de rechten van de mens als een regel van het positief volkenrecht zou hebben ingesteld, ligt in de interpretatie van artikel 2, paragraaf 7.

In feite wanneer men artikel 2, paragraaf 7 limitatief beschouwt moet men tot het inzicht komen dat het de verplichtingen der Leden in dit opzicht tot niets herleidt. Het Handvest bevat geen nominatieve bepaling van de rechten van de mens. Daaruit valt reeds onmiddellijk af te leiden dat dit overgelaten werd aan de nationale wetgevingen van de Leden. Het probleem van de verwezenlijking van de rechten van de mens wordt aldus zuiver nationaal en intern. Nu is volgens artikel 2, paragraaf 7 een bevoegdheidsexceptie op de werking der Verenigde Naties gevestigd geworden voor aangelegenheden die te beschouwen zijn als wezenlijk behorend tot de uitsluitende bevoegdheid der Staten.

Dat men bij de redactie van het Handvest zelfs een zo breed mogelijke toepassing van deze bevoegdheidsexceptie heeft willen voorzien, blijkt uit het feit dat men tijdens de Conferentie van San Francisco het oorspronkelijk ontwerp van het artikel heeft gewijzigd. Oorspronkelijk voorzag men, dat men slechts de gevallen, die tot de uitsluitende bevoegdheid der Staten behoorden, niet in de werking der Verenigde Naties

mocht betrekken. Te San Francisco werd aangenomen, dat men de uitzondering op de bevoegdheid zou mogen inroepen voor aangelegenheden, die wezenlijk tot de interne bevoegdheid der Staten behoren. De formulering der exceptie wordt aldus veel vager. Door deze wijziging, is een veel ruimere toepassing mogelijk dan bij het oorspronkelijk ontwerp (18). Een ander element dat erop wijst dat het artikel 2, paragraaf 7 een breed toepassingsveld werd gegeven, is gelegen in het feit dat de exceptie in de voorstellen van Dumbarton Oaks werd geplaatst in het hoofdstuk dat betrekking had op de regeling van internationale geschillen. Te San Francisco werd zij echter vooraan geplaatst in het Handvest en werd zij een onderdeel van de principes der Verenigde Naties waarvan de formulering voor het artikel 2 van het Handvest werd voorbehouden (19). Daaruit moet worden afgeleid dat derhalve de Verenigde Naties geen bevoegdheid bezitten zich rechtstreeks te mengen in de activiteit van de nationale wetgever. Het verwezenlijken van de rechten van de mens in de nationale wetgevingen ligt aldus buiten de bevoegdheid van de organen van de Verenigde Naties.

De Algemene Vergadering en de Economische en Sociale Raad kunnen aldus wel verdragsontwerpen aanbevelen maar kunnen geen resoluties stemmen die rechtstreeks betrekking zouden hebben op een verwezenlijking van de rechten van de mens door één van de Staten-leden in zijn nationale wetgeving.

Prof. Lauterpacht heeft ook, op zijn beurt, ingezien dat de exceptie van artikel 2, paragraaf 7 het voornaamste argument uitmaakte tegen zijn theorie naar dewelke de rechten van de mens door het Handvest positief recht zouden geworden zijn voor de Staten die het lidmaatschap bezitten van de Verenigde Naties. Hij tracht evenwel deze moeilijkheid te omzeilen door een zeer originele interpretatie aan de voornoemde clausule te verlenen. Hij steunt zich daarvoor op een klassieke bepaling van het begrip «interventie». De tekst van artikel 2, paragraaf 7 bevat immers de term «intervene». Lauterpacht werpt op, dat het begrip interventie in zijn klassieke betekenis, het opdringen bevat van het gezag aan een Staat door een andere Staat of door een internationaal organisme. Volgens hem zou aldus het woord «intervene» in artikel 2, paragraaf 7 moeten beschouwd worden als het imperatief ingrijpen van de Verenigde Naties in de wetgeving van een Staat-lid en dit is ook volgens hem niet toegelaten, doch daardoor zouden resoluties of aanbevelingen aangaande de nationale wetgeving van een Lid nog niet in strijd moeten worden geacht met het bewust artikel 2, paragraaf 7.

Een ander argument voor het niet toepassen van artikel 2, paragraaf 7 op het probleem van de rechten van de mens, vindt hij in de uitdrukking «wezenlijk nationale aangelegenheden». Daardoor moet volgens hem worden verstaan, dat slechts aangelegenheden waarvoor geen regel bestaat in het volkenrecht, in de toepassing van artikel 2, paragraaf 7 zouden begrepen zijn. Volgens zijn persoonlijke opvatting zou aldus artikel 2, paragraaf 7 slechts een toepassing vinden, wanneer men zou te doen hebben met ontwerpen van besprekingen ten overstaan van dewelke er een lacune in het volkenrecht bestaat, en dit is zeker, naar zijn mening, niet het geval voor de rechten van de mens (20). Hier weer verdedigt R. Cassin een gelijkaardige opvatting (21).

Ondanks de vrij scherpzinnige interpretatie die door deze richting van de rechtsleer werd vertstrekt over het artikel 2, par. 7, kan toch niet worden ontkend dat zij in tegenspraak is met de redactionele gegevens

en de voorbereidende werkzaamheden. Het zijn ook deze laatsten, die als enige bron kunnen worden aangewend om ons de toelichting te verschaffen over de werkelijke draagkracht der clausule zoals deze bij de sluiting van het verdrag door de partijen is bedoeld geworden.

Naderhand is artikel 2, par. 7 herhaalde malen besproken geworden in de Algemene Vergadering. Soms is men overgegaan tot het stemmen van resoluties over interne aangelegenheden (22). Een dergelijke bespreking dient echter te worden opgevat als een daad, die niet geheel strookt met de oorspronkelijke zin van het artikel zoals dit bij de redactie werd vastgesteld (23).

Tenzij men door een uitdrukkelijke stemming zou aanvaarden, dat de rechten van de mens niet in zijn toepassing begrepen zijn, is er geen grond om te aanvaarden, dat de exceptie niet zou gelden. Er dient aldus besloten te worden in de zin bevestigd door Kelsen, Van Bogaert, Drost, De Visscher en anderen. Het is aldus wel duidelijk, dat naar het Handvest de verwezenlijkingen van de rechten van de mens, in een volkenrechtelijke akte geheel werd overgelaten aan de toekomstige werkzaamheden der Verenigde Naties, die daarvoor een bijzonder verdrag in het leven zullen moeten roepen.

3. *Bespreking van de universele declaratie van de rechten van de mens van 10 december 1948.*

Naar artikel 68 van het Handvest is het de Economische en Sociale Raad die mag overgaan tot het inrichten van een commissie, die in het bijzonder wordt belast met het bevorderen van de eerbied voor de rechten van de mens. In februari 1946 werd de resolutie getroffen om tot de oprichting van deze commissie over te gaan. De Commissie van de Rechten van de Mens werd belast met het opstellen van een internationale akte voor de rechten van de mens. Betreffende klachten, in verband met de fundamentele vrijheden, werd door de Commissie aangenomen in februari 1957 dat zij daarover geen maatregelen mag treffen. Deze resolutie van de Commissie van de Rechten van de Mens werd nadien goedgekeurd in augustus 1947 door de Economische en Sociale Raad (24).

In hoofddorpe heeft in de eerste jaren na haar oprichting de Commissie zich gewijd aan de redactie van een ontwerp voor de Universele Declaratie van de Rechten van de Mens. Na bespreking in de Economische en Sociale Raad en in de Algemene Vergadering is deze tekst de grondslag geworden van de declaratie die gestemd werd in laatst vernoemd orgaan op 10 december 1948.

De Universele Declaratie van de Rechten van de Mens bevat verschillende soorten rechten. Van artikel 1 tot artikel 22 heeft men een opsomming van de burgerlijke en politieke rechten, die trouwens voorkomen in de meeste moderne grondwettelijke regelingen. De Declaratie bevat de vrijheid van geweten, de persoonlijke vrijheid, de vrijheid van vergadering en van vereniging, evenals de vrijheid van onderwijs, van expressie, van vrij verkeer, van gelijkheid tussen man en vrouw, het recht van asyl, de onschendbaarheid van woning, het recht op eigendom en het recht op vrije verkiezingen. In de artikelen 22 tot 27 heeft men een opsomming van de economische en sociale rechten. Daaronder komen voor: een recht op sociale veiligheid, de vrijheid van beroepskeuze en werkverschaffing, de bescherming tegen werkloosheid, het recht beroepsgroeperingen op te richten en het recht op opvoeding. Naar artikel 28 zou ieder mens een recht mogen laten gelden op een sociale en internationale regeling waarin de Verklaring van de Rechten van de

Mens is opgenomen. Artikel 29 bepaalt dat deze fundamentele rechten niet mogen worden uitgeoefend op een wijze die in strijd is met de gelijke vrijheden van anderen. De uitoefening kan derhalve worden beperkt wegens redenen van openbare orde of van moraal of wegens het algemeen nut. Artikel 30 bepaalt dat de Staten geen beschikking zullen mogen nemen die zouden toelaten tegen deze rechten op te treden (25).

De vraag die nu oprijst, betreft de juridische waarde van deze Declaratie. Daarover bestaat eens te meer een onenigheid tussen de verschillende auteurs. Enkelen onder hen zijn de mening toegedaan dat deze Declaratie wel een juridische waarde zou bezitten.

Volgens S. Tchirkovitch maakt de Declaratie wel deel uit van het internationaal positief modern recht. Het feit dat men niet te doen heeft met een verdrag of conventie, die ook nog moet geratificeerd worden, lijkt hem daarvoor geen bezwaar. Voor hem bevat zij algemene principes die door 48 Staten bij een stemming werden goedgekeurd (26).

Cassin meent dat door artikel 56 van het Handvest de Staten de verplichting hebben hun wetgeving niet in tegenspraak te laten komen met de rechten van de mens zoals bepaald in de Declaratie (27).

Betreffende deze Declaratie werd voorgehouden door Prof. F. Dehousse dat niet uit het oog mocht worden verloren dat de Algemene Vergadering een juridisch orgaan is en dat de aanbevelingen derhalve ook een juridisch karakter bezitten. Hij doet echter opmerken dat op dit gebied geen verplichting voor de Statenleden is ontstaan tenzij het « begin van een verbintenis » om in het vervolg tot verdere uitwerking over te gaan (28).

Een ander aantal auteurs wijst erop dat de Economische en Sociale Raad en ook de Algemene Vergadering alleen de bevoegdheid bezitten aanbevelingen te verrichten die juridisch niet bindend zijn. Daarenboven moet er ook worden op gewezen dat de Algemene Vergadering de Universele Declaratie zelfs niet heeft gestemd als een verdragsontwerp en dat trouwens de eigenlijke uitwerking van een verdrag dat juridisch bindend moet worden, na goedkeuring door de Leden, naar latere werkzaamheden werd verzonden. Het blijkt duidelijk uit de besprekingen in de Algemene Vergadering dat men slechts stemde over een morele akte. Wel werd zij door Trygve Lee (29) bestempeld als een Magna Charta, doch de eigenlijke bindende juridische handeling kan slechts plaats grijpen onder vorm van een conventie, en dit werd voor latere werkzaamheden voorbehouden. Kelsen betitelt de juridische waarde van de Declaratie als volgt: « it stands to reason that resolution of the General Assembly on Human Rights has no legal effect whatever » (30).

Er moet ook worden opgemerkt dat zelfs een goedgekeurd verdrag nog aan bepaalde voorwaarden zou moeten voldoen alvorens men zou kunnen spreken van een werkelijke vestiging van de rechten van de mens in het volkenrecht. Het individu moet ook een middel hebben om zijn stem te laten horen, en het enig middel dat daartoe logischerwijze in aanmerking kan komen, is een persoonlijk petitierecht waardoor het een internationale procedure zou kunnen in werking brengen wanneer zijn fundamentele rechten door een vreemde Staat of door zijn eigen Staat overtreden werden.

Dit petitierecht zou op zichzelf nog geen waarde hebben indien de aan te wenden procedure ook nog niet zou kunnen gevolgd worden door een gebeurlijke afdwingbaarheid.

Sinds 1948 is de Commissie van de Rechten van de Mens en de Derde Commissie van de Algemene Vergadering bezig met het opstellen van een verdragsont-

werp over de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. De resultaten van hun besprekingen zijn de zogenaamde «draft-conventions», die sedert 1950 op de dagorde van de Algemene Vergadering voorkomen.

4. *Overzicht van de verschillende ontwerpen die aan het oordeel onderworpen werden van de Algemene Vergadering der Verenigde Naties.*

Gedurende de 6de sessie heeft de Commissie van de Rechten van de Mens een verdragsontwerp aangenomen dat betrekking had op de fundamentele vrijheden. Daarin waren alleen 15 politieke en burgerlijke rechten opgenomen. Voor wat de uitvoering betreft had men geen individueel petitieright voorzien maar alleen de mogelijkheid dat een Staat een klacht zou hebben ingediend tegen een andere Staat ingeval van niet-naleving van die rechten⁽³¹⁾. Men voorzag eveneens de oprichting van een Comité met zeven leden, dat bij een gebeurlijk geschil over deze rechten zijn goede diensten zou kunnen aanbieden. Naar het klassiek begrip van deze rechtsinstelling, zouden de Staten evenwel niet verplicht zijn geweest de voorstellen van het Comité te aanvaarden⁽³²⁾. Het verdrag zou van kracht zijn geworden indien het de ratificaties had bekomen vanwege twintig Staten.

Dit ontwerp werd onderzocht door de Economische en Sociale Raad en doorgestuurd naar de 5de Algemene Vergadering. Deze heeft op advies van haar Derde Commissie, op 4 december 1950, twee resoluties (421(V) en 422(V)) daarover aangenomen⁽³³⁾. In deze resoluties werden de volgende schikkingen getroffen: de Algemene Vergadering verzoekt de Economische en Sociale Raad de Commissie van de Rechten van de Mens uit te nodigen om: 1. de achttien eerste artikelen te herzien en aan te vullen; 2. het verdrag toepasselijk te maken op de federale en niet-autonome gebieden; 3. te voorzien in de economische, sociale en culturele rechten en de gelijkheid tussen de geslachten; 4. de studies der petities en der uitvoeringsmaatregelen verder door te drijven; 5. studies te ondernemen over de middelen om aan volken hun zelfbeschikkingsrecht te verzekeren.

Gedurende haar 7de zitting, heeft de Commissie van de Rechten van de Mens niet de tijd gehad om haar taak te volbrengen, daarom heeft de Algemene Vergadering, in haar 342ste bijeenkomst (13 oktober 1951) het nog niet afgewerkte ontwerp betreffende de rechten van de mens en de uitvoeringsmaatregelen zonder meer overgemaakt aan de Derde Commissie en deze heeft na een grondig debat tijdens de vergaderingen van 14 tot 30 januari 1952 zekere aanbevelingen voorgesteld⁽³⁴⁾.

Deze kwamen hierop neer:

1) Men zou dienen twee verdragen op te stellen. Eén ervan zou betrekking hebben op de politieke en burgerlijke rechten, en het andere op de economische, sociale en culturele rechten. Dit standpunt werd aangenomen ondanks het feit dat de Algemene Vergadering in 1950 alleen maar één verdrag had voorzien. Volgens sommige delegaties was dit verschil van standpunt een verzwakking van de positie van de Algemene Vergadering. De reden echter waarom deze splitsing werd aangenomen was gelegen in het feit dat de ratificaties afzonderlijk konden gebeuren⁽³⁵⁾. Het kan inderdaad voor een regering gemakkelijker zijn één van de twee verdragen vlugger voor zijn parlement te brengen. Daarbij kwam nog, en dit was wel de voornaamste reden, dat de burgerlijke en politieke rechten enerzijds, en de economische, sociale en culturele rechten anderzijds, zich op zeer verschillende wijze verwe-

zenlijken. De burgerlijke en politieke rechten kunnen alleen maar bekomen worden op legislatieve wijze, en dit kan gebeuren in vrij korte tijd. De economische, sociale en culturele rechten kunnen echter op verschillende manieren worden verwezenlijkt, nl. door een wetgevende daad of een maatregel getroffen van overheidswege, of zelfs op privaat initiatief. Daarenboven is hun verwezenlijking progressief. 2) De Algemene Vergadering nodigde de Economische en Sociale Raad uit om aan de Commissie van de Rechten van de Mens te vragen een artikel in te lassen over het zelfbeschikkingsrecht der volken. De Commissie heeft een dergelijk artikel opgesteld tijdens haar 8ste zitting die doorging van 14 april tot 14 juni 1952.

Tijdens de bespreking kwamen twee opvattingen tot uiting⁽³⁶⁾. De delegatie van de Soviet-Unie samen met deze van de Unie van Zuid-Afrika en van de meeste Aziatische en Zuid-Amerikaanse Staten verkondigden de opvatting dat het zelfbeschikkingsrecht der volken de rechten van de mens primeert, en zelfs een voorwaarde is voor verwezenlijking. De opportunistische houding van de Soviet-Unie heeft het de Arabische en Aziatische blokken mogelijk gemaakt een nieuwe interpretatie te doen aannemen van de rechten van de mens in de zin van het anti-kolonialisme en het nationalisme⁽³⁷⁾. De communistische zienswijze komt echter niet overeen met de leninistische leer volgens welke het socialisme internationaal is, terwijl het zelfbeschikkingsrecht zuiver nationaal is⁽³⁸⁾. Door deze stelling in te nemen, werd de bespreking van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden evenwel vertraagd.

Tegenover deze mening werd door het Westers Blok de opvatting verdedigd dat het zelfbeschikkingsrecht niet in een zo overwegende betekenis moet worden opgevat. Terecht wordt in dit verband trouwens door H. Kelsen opgemerkt, dat in het raam van het Handvest niet mag worden besloten dat bij de redactie het zelfbeschikkingsrecht der volken als één der principes van de Verenigde Naties zou zijn voorgesteld geworden. Wel komt de term «Self-determination of peoples» voor in art. 1, al. 2 en in art. 55, al. 1 van het Handvest. Volkomen juist is Kelsen's opvatting dat men door deze clausules niet het klassiek begrip van het zelfbeschikkingsrecht der volken moet verstaan. De clausules waarin de term voorkomt, hebben betrekking op de principes die de verhoudingen van de leden moeten bepalen, en de tekst luidt: «... the principle of equal rights and self-determination of peoples». Gelijkberechtiging en zelfbeschikking worden aldus in de tekst vernoemd als met elkander verbonden. Gelijkberechtiging is evenwel een kenmerk van staten en niet van volken. Daaruit kan naar de mening van Kelsen worden afgeleid dat de voornoemde artikelen betekenen dat de leden gelijkberechtigd zullen zijn en elkanders autonomie zullen eerbiedigen. Kelsen vindt steun voor zijn opvatting in de voorbereidende werkzaamheden van deze clausules en ook in het feit dat zijn opvatting overeenstemt met art. 2, par. 7, waarin bepaald wordt dat interne aangelegenheden buiten de toepassing blijven van het Handvest⁽³⁹⁾.

Door al deze onenigheden had de Commissie van de Rechten van de Mens de tijd niet gehad om de aanbevelingen op te stellen betreffende de twee verdragsontwerpen, en vroeg zij toelating aan de Economische en Sociale Raad om haar werkzaamheden te beëindigen gedurende de zittijd van 1953. Dit werd aangenomen door de Economische en Sociale Raad in de resolutie 440 (XIV) op 30 juli 1952.

Gedurende haar 435ste bijeenkomst heeft de Algemene Vergadering op 17 september 1953 de hoofdstukken IV en V van het verslag van de Economische

en Sociale Raad vestuurd naar de Derde Commissie voor onderzoek en rapport. In de Derde Commissie werden verschillende punten onderzocht (40).

Voor wat de clausule aangaat die betrekking heeft op de Federale Staten en niet-autonome gebieden, werd een resolutie aangenomen van Saoedi-Arabië, volgens dewelke de resoluties, debatten en amendementen terug zouden worden overgemaakt aan de Commissie van de Rechten van de Mens, wegens de grote onenigheden die tijdens de discussie waren opgerezen betreffende de bevoegdheid van de regeringen die het beheer uitoefenen over deze gebieden (A/C.3/L.389).

Het tweede punt waarover de debatten liepen tijdens deze zitting, betrof de vraag of het petitieright van het individu, kon worden aanbenomen. De voorstanders van de stelling die erop neer komt het petitieright te voorzien voor beide verdragsontwerpen, wierpen op dat een individu immers in het nationaal recht beschermd is tegen de overheidsmisbruiken door de procedures voorzien in de nationale wetgevingen en dat dezelfde waarborg hem moet worden toegekend indien men de rechten van de mens wil vestigen in het positief volkenrecht. Men liet daarbij ook opmerken dat tenslotte de Staten, die soevereine rechtspersonen zijn, vrij blijven een dergelijk verdrag al of niet te bekrachtigen.

De bezwaren die daartegen werden ingebracht steunden op art. 2 par. 7 van het Handvest. Men bracht voor dat daardoor de interne autonomie als een principe van de Verenigde Naties was ingesteld geworden en dat het invoeren van het petitieright in strijd moest worden geacht met dit beginsel. Men wierp ook op dat dit petitieright een inbreuk zou betekenen op de soevereine gelijkheid van de leden, die eveneens één der principes is van het Handvest. De Staten die de verdragen zouden bekrachtigd hebben, zouden immers door een individuele petitie in procedures kunnen worden gewikkeld, terwijl voor andere leden deze moeilijkheden in rechte niet zouden oprijzen. Het zou zelfs ook mogelijk geweest zijn dat Leden, die de verdragen niet bekrachtigden, bepaalde individuen zouden aanzetten de Leden, die wel bekrachtigd hadden, in een dergelijke procedure te betrekken.

De moeilijkheden die daarbij oprijzen zijn, naar ons oordeel, niet als zó onverwacht te bestempelen. In de huidige internationale betrekkingen is de rechtstoestand van het individu als rechtspersoon nog niet zozeer gevestigd. Slechts uitzonderlijk en sporadisch komt de enkeling in het internationaal recht voor in deze hoedanigheid (41). Het is nochtans logisch indien men de rechten van de mens in het Volkenrecht werkelijk wil verwezenlijken dat het petitieright van het individu wordt ingesteld. Gezien echter de huidige stand van het internationaal publiek recht, lijkt ons het enig middel dat enige kans heeft tot slagen, gelegen te zijn in een zo concreet mogelijk omschrijven van de bepaalde gevallen waarin het zou mogen aangewend worden.

Het voornaam bezwaar dat tegen het petitieright zou worden aangewend, en dat zou steunen op art. 2, par. 7 zou trouwens volledig vervallen indien verschillende Staten een verdrag zouden tekenen en bekrachtigen waarin het petitieright voorkomt. Volkenrechtelijk heeft art. 2, par. 7 van het Handvest de waarde van een verdragsrechtelijke regeling en indien een verdrag zou worden afgesloten en bekrachtigd waarin het petitieright voorkomt, dan zou dit recht een gelijkaardige verdragsrechtelijke waarde hebben. Er zou in dit geval geen enkele reden zijn om deze laatste verdragsrechtelijke regeling niet toe te passen als een rechtmatig ontstane uitzondering op de voornoemde clausule van het Handvest.

Eens te meer werd aangenomen, en deze maal op voorstel van China (A/C.3/L.391), dat de Algemene Vergadering het verslag over het geheel debat opnieuw zou overmaken naar de Commissie van de Rechten van de Mens, die zou moeten rekening houden met al de gemaakte opmerkingen (A/C.3/372). Tenslotte werd van gedachten gewisseld over de resolutie (A/C.3/L.371) die voorgesteld werd door een twintigtal delegaties en volgens dewelke de Algemene Vergadering, de Commissie van de Rechten van de Mens zou uitnodigen tijdens haar 10de zitting prioriteit te geven aan de voorbereiding van de aanbevelingen over het zelfbeschikkingsrecht der volken. De Secretaris-Generaal zou ook worden gelast de Commissie van de Rechten van de Mens een uitgebreid verslag te verschaffen over al de debatten. Deze resolutie werd gestemd met 39 stemmen tegen 8 met 6 onthoudingen. De Staten die tegen de resolutie stemden waren België, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Australië, de Unie van Zuid-Afrika, Noord-Ierland en Nederland. De reden waarom men zich niet bij de resolutie aansloot was gelegen in de overweging dat men op deze wijze het uitwerken van het probleem van de rechten van de mens herleidde in het voordeel van gebieden die geen zelfbestuur bezitten, terwijl men eigenlijk voor een universeel menselijk probleem stond.

De Commissie van de Rechten van de Mens heeft daarop twee verdragsontwerpen uitgewerkt en op 4 december 1954 heeft de Algemene Vergadering de Resolutie 833 (IX) aangenomen waarbij de regeringen van leden en niet-leden en de Gespecialiseerde Organisaties werden uitgenodigd aan de Secretaris-Generaal de amendementen die zij nodig achtten mede te delen (42).

Gedurende haar 10de zitting heeft de Algemene Vergadering besloten het punt van de dagorde, genaamd « Ontwerpen van Conventies betreffende de Rechten van de Mens » te verwijzen naar de Derde Commissie, en deze laatste heeft daaraan gewerkt van oktober tot december 1955. Men heeft daarbij de Inleiding onderzocht en het artikel 1 van de twee ontwerpen, evenals artikel 2 van het tweede deel van het Ontwerp betreffende de Economische, Sociale en Culturele Rechten (43).

De Inleiding werd redactioneel gewijzigd en daarna gestemd met 54 stemmen en 2 onthoudingen. Zij bevat de algemene overweging dat, aangezien het individu in de gemeenschap leeft, hij ook de verplichting heeft de rechten te eerbiedigen, die de basis vormen van de vrijheid, de rechtvaardigheid en de vrede.

Artikel 1 van de twee Ontwerpen bevat het zelfbeschikkingsrecht. Dit artikel werd verdeeld in drie paragrafen. Het was ook het voorwerp van een vrij hevige discussie, die is opgenomen in de « Summary Records » (A/C.3/S.R.641 tot 652). Volgens een aantal afgevaardigden was er een reden om niet over te gaan tot het opnemen van het zelfbeschikkingsrecht omdat het een collectief recht is en dus op zijn plaats niet is in akten die het vaststellen der individuele rechten tot voorwerp hebben.

De tegenstanders beweerden dat het niet-inlassen van het zelfbeschikkingsrecht onvermijdelijk het geval van de andere individuele rechten met zich meebrengt. Dit is weer ten eerste betwistbaar. De Commissie die zeer verdeeld was, besloot een Werkgroep op te richten bestaande uit vertegenwoordigers van 9 landen, en die belast werd artikel 1 te onderzoeken, rekening houdende met de amendementen. Deze Werkgroep heeft een tekst aan de Derde Commissie onderworpen (A/C.3/L.489 en Corr. 1) die een poging was om iedereen tevreden te stellen maar tevens onder-

hevig was aan dezelfde critiek die tegen de vorige tekst werd ingebracht. Daarom hebben Denemarken en Saoedi-Arabië afzonderlijk, het voorstel gedaan artikel 1, wegens de afwijkingen, uit te stellen indien men wenste dat de Ontwerpen door de meest mogelijke Staten zouden worden aangenomen. Deze zienswijze werd verworpen en een gewijzigde tekst van artikel 1 werd aangenomen met 33 stemmen tegen 12 met 13 onthoudingen.

De tekst van artikel 1 van de twee Ontwerpen luidt nu als volgt :

« 1. Tous les peuples et toutes les nations ont le droit de disposer d'eux-mêmes, c'est à dire de déterminer librement leur statut politique et assurent librement leur développement économique, social et culturel.

2. Le droit des peuples à disposer d'eux-mêmes comprend en outre un droit de disposer librement de leur richesse et de leurs ressources naturelles, sans préjudice des obligations qui découlent de la coopération économique internationale, fondée sur le principe de l'intérêt mutuel et du Droit International.

3. Tous les Etats, y compris ceux qui sont chargés de l'administration de territoires non autonomes et territoires sous Tutelle et ceux qui contrôlent, de quelque manière que ce soit, l'exercice de ce droit par un autre peuple, sont tenus de contribuer à assurer l'exercice de ce droit dans tous leurs territoires et d'en respecter l'exercice dans les autres Etats, conformément aux dispositions de la Charte des Nations Unies. »

Het volgend artikel dat het voorwerp was van een stemming, was het artikel 2 van het tweede deel van het Ontwerp van Conventie betreffende de Economische, Sociale en Culturele Rechten. Daarbij namen de Staten de verantwoordelijkheid op zich alles in het werk te stellen om deze rechten te verwezenlijken, zowel door middel van wetgeving als door andere maatregelen. Het 2e paragraaf van art. 2 spreekt van het non-discriminatie principe van ras, kleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke opinie of sociale oorsprong. België heeft daarover een amendement van procedure ingediend (A/C.3/L.487). Dit kwam erop neer dat het niet gewenst wordt geacht een dergelijke verplichting te stemmen, indien men geen nauwkeurige opsomming had van de rechten die men moest waarborgen. Het bleek zelfs gevaarlijk het artikel 2 te stemmen, zolang men niet wist welke die rechten zijn. Het Belgisch voorstel werd aangenomen met 24 stemmen tegen 14 met 14 onthoudingen.

Het gevolg van de debatten in de Derde Commissie was dat de Aegemene Vergadering, gedurende haar 554ste bijeenkomst op 14 december 1955, besloten heeft het onderzoek der Ontwerpen verder te zetten gedurende haar 11de zitting.

Vervolgens heeft de Derde Commissie, gedurende haar 11de zitting het onderzoek gedaan van het derde deel van het Ontwerp van Verdrag betreffende de Economische, Sociale en Culturele Rechten, t.t.z. de artikelen 6, 7, 8, 9, 10, 11, en 12 (44).

Artikel 6 bepaalt dat de Verdragstaten het recht op arbeid erkennen, en dit komt erop neer dat ieder persoon het recht heeft in zijn levensonderhoud te voorzien door een vrij gekozen arbeid. De Verdragstaten verplichten zich dit recht te waarborgen. De maatregelen (paragraaf 2) die de Verdragstaten zullen nemen, bevatten ook de beroepskeuze, de technische- en beroepsvorming, de economische, sociale en culturele ontwikkeling en een programma van volledige tewerkstelling met voorwaarden die aan de enkelingen de politieke en economische vrijheid waarborgen.

Deze tekst geeft bij de eerste lectuur, de indruk dat het een compromis is tussen een collectivistische en een liberalistische opvatting van de arbeidsproblemen. De twee opvattingen kunnen er inderdaad worden in teruggevonden. Tenslotte bevat het de algemene verplichting het individu naar het een of ander systeem in de best mogelijke voorwaarden te laten werken. De vaagheid der termen valt in ieder geval te betreuren.

Het artikel 7 bepaalt dat de Verdragstaten aan iedere persoon het recht toekennen te werken aan rechtvaardige en gunstige voorwaarden, dit houdt in :

a) een vergoeding die tenminste aan alle arbeiders — 1) een billijk loon verzekert en een gelijke vergoeding voor gelijke arbeid, zonder verder onderscheid; in het bijzonder moeten de vrouwen de waarborg genieten, dat hun werkvoorwaarden niet minder zijn dan voor de man, en dat zij dezelfde vergoeding verkrijgen voor hetzelfde werk; — 2) een behoorlijke levensvoorwaarde voor de arbeiders en hun familie;

b) veiligheid en hygiëne;

c) gelijke mogelijkheid voor allen om bevorderd te worden tot een hogere categorie, zonder andere reden dan de duur van de dienst en hun bekwaamheden;

d) een redelijke beperking van de arbeidsduur, de verplichte rust, het betaald verlof en een vergoeding voor de wettelijke feestdagen.

Dit artikel is gestemd geworden met 42 stemmen, met 18 onthoudingen. Het bevat een synthese van de meeste voordelen der ontwikkelde wetgevingen. Het werd door enkele Staten niet gestemd wegens redactionele bezwaren.

Artikel 8 bevat voor de Verdragstaten de verplichting :

1. a) Het recht iedereen syndicaten te laten oprichten en tevens de syndicale vrije keuze te laten bezitten. De uitoefening van dit recht mag alleen beperkt zijn door de nationale wet, uitgevaardigd met het oog op de noodzakelijke maatregelen voor de nationale veiligheid, de openbare orde of de bescherming van de rechten en vrijheden van de andere burgers;

b) de syndicaten hebben het recht nationale federale of confederale groeperingen te vormen en zij mogen ook bij internationale syndicale organisaties aansluiten;

c) de syndicaten hebben ook het recht vrij hun activiteit uit te oefenen zonder andere beperkingen dan deze voorzien door de wet in het belang van de nationale veiligheid, de openbare orde of de vrijheden van andere burgers;

d) het stakingsrecht zal mogen uitgeoefend worden overeenkomstig de wet van ieder land;

2. Het artikel belet niet dat men de uitoefening der voorziene rechten aan wettelijke beperkingen mag onderwerpen, en dat zelfs beroep mag worden gedaan op de tussenkomst van strijdkrachten of politie-eenheden of personen van de openbare macht.

3. Geen enkele bepaling van het artikel zal mogen toelaten aan Staten die ook verdragstaten zijn van het internationaal verdrag van 1948 over de syndicale vrijheid, maatregelen te treffen langs wetgevende weg die zouden indruisen tegen dit laatste verdrag.

Deze tekst werd gestemd met 37 stemmen en 32 onthoudingen.

Dit artikel vertoont eens te meer het buitengewoon compromissoir karakter van het ontwerp. In werkelijkheid heeft men opnieuw totaal uiteenlopende standpunten over de syndicale vrijheid willen verzoenen. Om deze reden, heeft men in de tekst een principe van syndicale vrijheid ingelast, en er onmiddellijk de mogelijkheid naast geplaatst deze vrijheid tot een dode letter te herleiden door het is gelijk welke wetgevende

maatregel die een verdragstaat steeds vrij blijft te treffen.

In de laatste alinea wordt dit zelfs impliciet toegegeven in de tekst, vermits men het Internationale Verdrag over de Syndicale Vrijheid van 1948 eveneens totaal zou hebben opgeheven indien men het artikel 8 van het Ontwerp had verwezenlijkt als positief recht. Daarom was het zelfs nodig in de derde paragraaf een discriminatoir beding in te lassen, tegenover de verdragstaten van het Verdrag over de Syndicale Vrijheid van 1948, en heeft men hen aan de progressieve bepalingen van dit laatste verdrag verplicht gehouden, terwijl de andere Staten voor wie de syndicale vrijheid niet bestaat, volkomen naar willekeur kunnen uitvoeren wat zij willen met de tekst van het artikel 8 van het Ontwerp.

Het artikel 9 heeft betrekking op de maatschappelijke zekerheid en bevat volgende beschikkingen: de verdragstaten erkennen voor iedereen het recht op maatschappelijke zekerheid en daarbij dienen de maatschappelijke verzekeringen ook te worden begrepen. De tekst die door de Commissie van de Rechten van de Mens werd opgesteld, werd bijna geheel aangehouden, alleen werden de sociale verzekeringen aan het oorspronkelijk ontwerp toegevoegd op voorstel van de Sovjet-Unie (A/C.3/L.556). Men heeft ook de vraag opgeworpen of men de maatschappelijke zekerheid niet nader zou bepalen, maar dat idee werd verworpen.

Ook hier valt op te merken dat nagenoeg een volledige bewegingsvrijheid wordt gelaten aan de verdragstaten door de algemeenheid die de redactie kenmerkt. Het artikel 9 werd gestemd met 51 stemmen tegen 1 met 16 onthoudingen.

Artikel 10 heeft betrekking op de familiale bescherming. De verdragstaten erkennen:

1. dat de meeste bescherming moet gegeven worden aan de familie die de natuurlijke en fundamentele basis is van de maatschappij. Deze bescherming moet vooral verleend worden in het belang van de kinderen. Het huwelijk moet tussen de aanstaande echtgenoten vrij worden afgesloten.

2. Er wordt een speciale bescherming voorzien voor de moeders gedurende een redelijke tijd vóór en na de bevalling. De gesalariëerde moeders moeten gedurende deze periode een betaald verlof genieten, of een gelijkaardige vergoeding krijgen.

3. Speciale beschermingsmaatregelen moeten getroffen worden voor kinderen en niet-volwassenen, zonder onderscheid van afstamming of om enige andere reden. Zij moeten beschermd worden tegen economische en sociale exploitatie. De wet moet straffen voorzien wanneer zij tewerk worden gesteld op een wijze die hun moraal, hun gezondheid, hun leven of hun normale ontwikkeling in gevaar brengt. De Staten moeten ook de leeftijdsgrenzen bepalen beneden dewelke het gesalariëerd werken verboden is.

Dit artikel is het voorwerp geweest van de bijzondere bezorgdheid van het redactie-comité. Het ontwerp van de Commissie van de Rechten van de Mens werd deze maal juist te vaag gevonden en vele vertegenwoordigers waren van mening dat meer concrete verplichtingen aan de Staten zouden moeten opgelegd worden. Daarbij vond men ook dat redactioneel het ontwerp niet helemaal in orde was, omdat er eerst en vooral sprake was van de moeder, dan van de kinderen, en tenslotte van de familie. Logischerwijze hadden de begrippen over de familie eerst moeten komen. Dit is ook gebeurd in de definitieve tekst. Op de 733ste zitting van de Derde Commissie, namelijk op 16 januari 1957, hebben de vertegenwoordigers van Iran en Italië voorgesteld een werkgroep op te richten

die de Derde Commissie zou voorlichten. Deze heeft een verslag uitgebracht (A/C.3/L.570) en een nieuwe tekst voorgesteld die echter nog enkele amendementen heeft ondergaan. Belangrijk was daarbij het amendement van het Verenigd Koninkrijk (A/C.3/L.574) waardoor het woord « minderjarigen » dat in het oorspronkelijk tekst voorkwam, veranderd werd door de term « kinderen en niet-volwassenen ». Inderdaad indien men de oorspronkelijke uitdrukking had gebruikt, was er automatisch een groter verschil in behandeling geweest vermits de minderjarigheid zeer verschillend kan zijn van het ene land tot het andere.

Opmerkenswaardig is ook het feit dat de vrije toestemming voor het sluiten van het huwelijk een afzonderlijke stemming noodzakelijk maakte, en slechts werd aangenomen met 24 stemmen tegen 23 en met 18 onthoudingen. Dit wijst op de grondige ethische en sociale verschillen die nog heersen tussen de Leden van de Verenigde Naties.

De Commissie heeft ook het Roemeens amendement aangenomen (A/C.3/L.575) dat betrekking had op het verbod van kinderarbeid beneden een wettelijk minimum.

Er dient echter nog te worden opgemerkt dat ondanks de vrij ernstige poging die men heeft aangewend bij de redactie van artikel 10 om voor de familie bescherming te bekomen op internationaal gebied, de nationale wetgevende instanties toch een voldoende bewegingsvrijheid bewaren door de algemeen gebruikte bewoordingen.

Het artikel 11 erkent aan iedere persoon het recht op voedsel, kleding en logies. Het artikel 12 strekt ertoe een voldoende levensstandaard te waarborgen. De leden van de Commissie waren akkoord deze twee artikelen tot één enkele bepaling te herleiden.

Ten overstaan van dit artikel kan echter ook worden opgemerkt dat men eerder te doen heeft met een politieke richtlijn, dan met een concrete juridische verbintenis.

Artikel 13 heeft betrekking op de sociale hygiëne. De Staten hebben zich daarbij verbonden in de eerste plaats het recht te erkennen dat iedere persoon bezit op een degelijke fysieke en mentale verzorging. Vervolgens hebben zij ook de verbintenis aangegaan om de nodige maatregelen te treffen die de uitvoering van dit artikel moeten verzekeren. Deze zijn:

a) de zorg voor het verminderen van de kindersterfte.

b) de verbetering van de familiale en industriële hygiëne;

c) het voorkomen en het behandelen van epidemiën, beroeps- en andere ziekten;

d) het scheppen van de voorwaarden nodig voor het instellen van de nodige medische diensten.

Dit artikel is even onnauwkeurig als de voorgaanden voor wat de concrete verplichtingen aangaat van de Leden. Ook hier staat men voor een algemene richtlijn van sociale politiek.

De Commissie belast met de uitwerking der sociale humanitaire en kulturele vraagstukken (Derde Commissie) heeft niet de tijd gehad het uitwerken der Ontwerpen te beëindigen en heeft, daarom de vraag gericht tot de Algemene Vergadering, een resolutie te stemmen die ertoe strekte gedurende de 13e zitting haar taak te mogen vervolgen en te beëindigen.

De Algemene Vergadering heeft tijdens haar 655ste bijeenkomst, op 20 september 1957, in haar resolutie 1041 (XI) de Commissie de nodige toelating gegeven tot het volbrengen van haar taak (45).

Ze heeft zich voorgenomen op het einde van haar 13e zitting, definitief de Ontwerpen te stemmen.

De ontleding van de werkzaamheden van de Verenigde Naties laten duidelijk blijken dat men met een zeer moeizame procedure van bespreking te doen heeft. Tal van tegenstellingen doen zich voor en wijzen op de grondige verschillen die bestaan in de opvattingen der delegaties. Ook blijven de besprekingen niet vrij van politieke opportunistische argumentaties. Duidelijk is in dit opzicht het schermen met het tot nog toe politiek beginsel van het zelfbeschikingsrecht der volken, dat het uitwerken van de ontwerpen jaren lang heeft vertraagd. Het is ook opvallend dat naast de langzame vooruitgang der werkzaamheden, bepaalde clausules opzettelijk vaag worden gehouden, omdat zij, ofwel een compromissoir karakter bezitten, zoals de economische bepalingen, ofwel omdat zij de nationale wetgever een volledige bewegingsvrijheid dienen te laten. Dit stemt onvermijdelijk tot het vrij duidelijk besluit dat het ontstaan van een verdragsrechtelijke regeling van de rechten van de mens op een universele basis, zoals dit het geval is in de Verenigde Naties, een bijna niet te verwezenlijken objectief is. Indien de verwezenlijking van een verdragsontwerp zich zal voordoen, is het te voorzien dat het eerder algemene richtlijnen zal bevatten die nog voldoende vrijheid laten aan de nationale instanties.

5. De Regionale Akkoorden

Ook op het regionaal gebied heeft men verdragen over dit onderwerp uitgewerkt. Om een volledig overzicht te hebben over het vraagstuk, dient men de regionale resultaten af te wegen tegen wat in de Verenigde Naties tot nu toe werd bereikt. Opvallend is het reeds in ieder geval dat men in regionaal verband, waar de tegenstellingen tussen de politieke en sociale of economische toestanden der betrokken Staten geringer zijn, veel vlugger tot het innemen van een standpunt komt.

In dit verband kunnen we verwijzen naar de Pan-Amerikaanse Conferentie van Mexico-City die in 1945 het «Inter-American Juridical Committee» belastte met het opstellen van een Declaratie van de Rechten en Plichten van de Mens (⁴⁶). Het door het comité opgesteld ontwerp werd aangenomen in de Conferentie van Bogota op 2 mei 1948. Te Bogota heeft men zelfs gepoogd veel verder te gaan, en in de Resolutie XXXI werd een tekst opgenomen waardoor het «Inter-American Juridical Committee» belast werd het ontwerp op te stellen van een statuut van een Inter-Amerikaans Gerechtshof, waar de rechten van de mens in rechte konden worden gevorderd bij gebeurlijke inbreuken (⁴⁷).

Het «Committee» heeft echter geoordeeld dat men deze maal te ver is gegaan.

De verdragstaten zouden immers moeten afstand doen van hun juridictionele immuniteit en een verplichte rechtspraak moeten aanvaarden. Zij zouden zelfs voor bepaalde gevallen, die nu aan de uitsluitende bevoegdheid van de nationale jurisdicties zijn onderworpen, de rechtspraak van het Hof moeten aannemen. Thans geldt nog de regel van de «Rule of Local Remedy», waarbij geen diplomatieke interventie mag gebeuren voor individuele benadeling zolang de Staat die verantwoordelijk is, door zijn eigen jurisdicties nog in rechtsherstel kan voorzien. Slechts nadat de nationale rechtsinstanties zijn uitgeput, kan het diplomatiek beschermrecht worden uitgeoefend.

Bij het oprichten van een dergelijk internationaal Hof verzaken de Staten niet alleen aan de bestaande regel der bevoegdheid van de nationale instanties

(nationality of claims), maar ook zelfs aan het diplomatiek beschermrecht, dat zij als soevereine rechtspersoon over hun onderdanen bezitten (⁴⁸).

In de Raad van Europa werd eveneens een activiteit ontwikkeld om de rechten van de mens tot stand te brengen en, naar ons oordeel, is het slechts daar, dat tot nu toe de beste resultaten werden bereikt. Reeds heeft men in het statuut van de Raad van Europa, dat getekend werd te Londen op 5 mei 1949, aangenomen dat de Raad de bescherming moest betrachten van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. De artikelen 3 en 4 spreken ook van de verplichting de rechten van de mens te erkennen (⁴⁹). In overeenstemming met zijn statuut, heeft de Raad een verdrag laten uitwerken dat ondertekend werd op 4 november 1950.

De Europese Conventie bevat de burgerlijke en politieke rechten, dit wil zeggen dat men er de traditionele rechten in heeft voorzien die sedert de aanvang van de XIXde eeuw voorkomen in de meeste Westerse grondwetten. Dit verklaart waarschijnlijk ook, voor een deel, waarom men zo vlug tot een verdrag is kunnen komen.

De opstellers van de Europese Conventie hebben zich gesteund op de Universele Declaratie van de Rechten van de Mens die werd uitgewerkt in de Verenigde Naties, en dit is merkbaar, alhoewel de Conventie de rechten van de mens duidelijker weergeeft. Strikt genomen, is over de formulering wel critiek mogelijk, doch een dergelijke rechtelijke tekst heeft altijd bepaalde inherente moeilijkheden waardoor het volledig zijn, praktisch niet te bereiken is.

Eén van de grote moeilijkheden betreft de definitie van de rechten van de mens. Daarbij, zijn twee standpunten te verdedigen. Ofwel kan men zich vergenoegen met een eenvoudige opsomming, ofwel kan men trachten tot bepalingen te komen. Dit laatste geeft echter weer aanleiding tot problemen voor het vinden van een juiste bepaling. Beperkt men zich echter tot een opsomming, dan worden de meeste vrije interpretaties mogelijk. Bij de redactie van de Europese Conventie, heeft men getracht de twee systemen te verzoenen.

Artikel 2, paragraaf 1 vermeldt het recht op leven. In de 2e paragraaf worden de excepties aangeduid. Deze komen neer op de wettelijke gevallen, waarbij een uitzondering in het openbaar belang mag worden gemaakt. Deze clausule is voor critiek vatbaar, want het schept de mogelijkheid om aan de hand van de nationale wet, een hele reeks beperkingen op dit eerste fundamentele recht in te voeren (⁵⁰). De artikelen 3 en 4 voorzien een bescherming tegen foltering, slavernij en verplichte arbeid. Er komt echter een zwak punt voor in artikel 4, paragraaf 3 dat verklaart dat «iedere dienstprestatie die deel uitmaakt van de gewone burgerlijke verplichtingen», een exceptie kan uitmaken op het verbod van verplichte diensten. Dat zinnetje is ook vatbaar voor alle mogelijke interpretaties en kan zelfs toelaten verplichte werkkampen in te stellen, van het ogenblik dat het gebeurt door een wet.

Artikel 5 is een belangrijk artikel van de Conventie. Het geeft aan het individu het recht op persoonlijke vrijheid en zekerheid (⁵¹). Niemand kan aangehouden worden, behalve in de limitatieve gevallen die in artikel 5 werden opgesomd.

De artikelen 6 en 7 vormen een corrolarium met artikel 5. Zij bepalen het recht van eenieder op een rechtvaardige beoordeling in rechte, en de bescherming tegen de retroactieve toepassing van de wet.

Het individu heeft dan nog recht op de bescherming

van zijn privaat leven (artikel 8), op de vrijheid van geweten, van gedachten en godsdienst (artikel 9), op vrijheid van expressie (artikel 10), op de vrijheid van vereniging en vergadering (artikel 11). Hij heeft ook het recht vrij te huwen (artikel 12). Artikel 13 voorziet dat iedereen een effectief verhaal heeft voor de nationale instanties, ingeval van overtreding van de rechten van de mens.

De bepalingen van de Conventie bevatten aldus verplichtingen voor de Staten, maar ze vormen nog geen totale waarborg dat deze rechten zullen nageleefd worden door de 15 leden die de Raad van Europa vormen.

In 1950 hadden de opstellers van de Conventie ook artikelen opgemaakt betreffende het recht van eigendom, het recht van opvoeding, en het recht op politieke vrijheden, maar deze werden niet aangenomen omdat ze nog nader moesten bepaald worden en omdat ze moeilijker problemen stelden. Het recht op eigendom stelde bijvoorbeeld het vraagstuk van de onteigeningen. Tenslotte werd op 20 maart 1952 een Aanvullend Protocol getekend dat deze drie rechten bevat.

In het raam van de Raad van Europa heeft men aldus veel vlugger een verdragsrechtelijke verwezenlijking tot stand gebracht, dan in de Verenigde Naties en is men ook veel verder geraakt dan in de Organisatie van de Amerikaanse Staten, waar men zich tot een Declaratie heeft beperkt. Daarbij komt nog, dat men getracht heeft aan het individu werkelijk een middel te geven om zijn rechten uit te oefenen. Men heeft een petitierecht in het leven geroepen, evenals een Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Om echter de Staten aan te zetten deze regeling te ratificeren, heeft men deze uiterst belangrijke bescherming alleen voorwaardelijk gegeven.

De Europese Commissie van de Rechten van de Mens, die werd ingesteld door het verdrag, mag alleen petitie's ontvangen van individuen die de onderhorigen zijn van de Staten die het petitierecht uitdrukkelijk hebben erkend. Dit recht zal alleen kunnen uitgeoefend worden wanneer er zes dergelijke declaraties zullen neergelegd zijn (art. 25). Op 29 juni 1955 gebeurde de verklaring van België, geldig voor twee jaar. Zij is zich komen voegen bij deze van Denemarken (7 april 1953, voor twee jaar, vernieuwd op 12 maart 1955), deze van Zweden (15 jan. 1952), deze van Ierland (18 febr. 1953), deze van IJsland (25 maart 1955 voor 5 jaar) en deze van Nederland (26 aug. 1954, voor 5 jaar) (52).

In 1956 waren er reeds 150 verzoekschriften (53).

De Europese Commissie bestaat uit hetzelfde aantal Leden als er Verdragstaten zijn (art. 20). Haar taak is het vreedzaam regelen van geschillen (art. 28). Indien zij in haar verzoeningsprocedure is geslaagd, zal zij daarvan akte opstellen. Indien zij niet lukt, stuurt ze een verslag door naar het Comité van Ministers (art. 31); indien binnen de drie maanden na het overmaken van het verslag, de zaak niet aanhangig is gemaakt bij het Europees Hof, zal het Comité van Ministers bij meerderheid van twee derden der stemmen beslissen of er inbreuk is gepleegd op de rechten van de mensen of niet. Indien het affirmatief beslist, zal het bepaalde maatregelen treffen t.o.v. de Staten die de rechten van de mens geschonden hebben. Deze beslissing is bindend voor de Hoge Verdragsluitende Partijen (art. 32).

De jurisdictie van het Europees Hof voor de rechten van de mens berust op de uitdrukkelijke verklaring van de Verdragstaten, dat zij de beslissing als bindend zullen erkennen (art. 46). Deze verklaring

mag voor een bepaalde tijd zijn, zoals deze van België gedaan op 29 juni 1955 voor 5 jaar. Zij kan ook voorwaardelijk zijn, nl. onder beding van reciprociteit, zoals dit het geval is voor de verklaring van Nederland op 26 aug. 1954.

Er zijn dus drie voorwaarden opdat het Hof zou bevoegd zijn in een bepaalde zaak. De eerste is dat alle nationale instanties zonder succes werden gevolgd; de tweede voorwaarde is dat de Commissie geen vreedzame regeling kon brengen; de derde is dat de Hoge Verdragsluitende Partijen de jurisdictie van het Hof hebben aanvaard. Opdat het Hof in werking zou kunnen treden, zijn 8 declaraties van de Verdragstaten nodig. Alleen de Verdragstaat en de Commissie hebben het recht een betwiste zaak voor het Hof te brengen (art. 44). Het individu kan dus onrechtstreeks optreden langs de Commissie. De beslissingen van het Hof zijn bindend en definitief (artt. 52 en 53). Het Comité van Ministers heeft de zorg over de uitvoering van de arresten (art. 54).

6. Conclusie.

Het is op het huidig ogenblik nog niet mogelijk de efficiënte werking in de praktijk vast te stellen van de overeenkomsten die ontstaan zijn in de Raad van Europa. In ieder geval is er voor het probleem van de rechten van de mens zoals zij in het Europees Verdrag voorkomen, een gemeenschappelijk kenmerk bij de betrokken Staten.

Deze Staten hebben allen een democratische staatsinrichting en de overeenkomst beperkt zich tot burgerlijke en politieke rechten, die in de grondwettelijke regelingen van de Verdragstaten zelf voorzien zijn. De mogelijkheid is geboden voor een toekomstige internationale waarborg der fundamentele vrijheden in Europees verband.

Anders is het probleem in de schoot der Verenigde Naties. De staatsstructuren der Leden die aan het uitwerken deelnemen van de verdragsontwerpen zijn grondig verschillend. Een deel onder hen heeft geen staatsinrichting met parlementaire controle en is ook niet in zijn publiek recht ingesteld op het handhaven van de rechten van de mens. Zoals wij er reeds op gewezen hebben is daarmee het uitwerken der ontwerpen in de Verenigde Naties het voorwerp geweest van een oneindig aantal amendementen en grondige controverses, over het al of niet afhankelijk zijn van deze rechten van het zelfbeschikkingsrecht.

Ook de Amerikaanse Staten zijn nog niet voldoende uniform in hun staatsstructuur om toe te laten dat hun internationale regelingen zover gaan als de Europese.

Het is voor het probleem van de rechten van de mens steeds gesteld zoals voor alle internationale rechtelijke regelingen. In laatste instantie is de verdragsverhouding slechts mogelijk wanneer er voldoende gemeenschappelijke belangenpunten bestaan of parallele politieke strevingen die de rechtsband kunnen toelaten.

Het Volkenrecht kent op het huidig ogenblik, voor het grootste deel van zijn rechtsverhoudingen, het dominerend principe der soevereiniteit. Wanneer daar afstand van wordt gedaan in een internationale verbintenis, dan is dit slechts mogelijk wanneer voldoende en in zeer hoge mate gemeenschappelijke sociale normen heersen tussen de betrokken partijen. In Europees verband blijkt deze mogelijkheid tot nu toe het meest aanwezig te zijn. Dit komt onder andere tot uiting door verdragen zoals deze van de Europese

Gemeenschap voor Kolen en Staal van 18 april 1951 en Euratom en de Gemeenschappelijke Markt van 25 maart 1957. De vergelijkende studie van de ontwikkeling van de rechten van de mens, bevestigt dit. Ofschoon nog geen volledige internationale waarborg werd verstrekt door het Europees Verdrag, is men toch nergens op internationaal plan zo ver gegaan als in de Raad van Europa.

Of in de toekomst ook op universeel plan de soevereiniteit stilaan zal worden opgeheven, schijnt ons zeer waarschijnlijk wegens de redenen die we hoger hebben gezien. Op het huidig ogenblik is slechts de gunstige evolutie vast te stellen in een regionaal verband van Staten, die zich in hun structuur en hun inrichting van het openbaar leven dicht bij elkander bevinden.

J. BACALU,

Doctor in de Rechten.

(1) F. M. Van Asbeck, *The Universal Declaration of Human Rights*, 1949.
(2) Teksten: zie A. J. Peaslee, *Constitutions of Nations*, 1956.

(3) R. Rougier, *La théorie de l'intervention de l'humanité*, *Revue Générale de Droit International Public*, 1910, p. 469 e.v.

(4) H. Lauterpacht, *Recognition in International Law*, 1947, p. 363.

(5) M. Sibert, *Traité du Droit International Public*, 1951, d. I, p. 464.

(6) *Revue des Nations Unies*, 1956, September, p. 44 e.v.

(7) H. Lauterpacht, *Oppenheim's International Law*, 1948, d. I, p. 132 e.v.

(8) *Annuaire de l'Institut*, 1929, d. II, p. 110 e.v.; p. 298 e.v.

(9) *Annuaire de l'Institut*, 1947, p. 152 e.v.; p. 258 e.v.

(10) L. Goodrich & E. Hambro, *Charter of the United Nations*, 1946, p. 4 e.v.; H. Evatt, *The United Nations*, 1948, p. 6 e.v.; G. Kaackenbeeck, *La Charte de San Francisco dans ses rapports avec le Droit International*, *Recueil des Cours de l'Académie de Droit International de La Haye*, 1947, d. I, p. 108 e.v., p. 117.

(11) Zie: H. Lauterpacht, *International Law and Human Rights*, *British Yearbook of International Law*, 1948, p. 354 e.v.

(12) H. Lauterpacht, *International Law and Human Rights*, 1950, p. 147 en 148; id., *International Protection of Human Rights*, *Recueil des Cours de l'Académie de Droit International de La Haye*, 1947, d. I, p. 5.

(13) R. Cassin, *La Déclaration Universelle et la Mise en Oeuvre des Droits de l'Homme*, *Recueil des Cours de l'Académie de Droit International de La Haye*, 1951, d. II, p. 137 e.v.

(14) H. Kelsen, *The Law of the United Nations*, 1951, p. 29, p. 31, p. 99.

(15) P. Drost, *Human Rights as Legal Rights*, 1951, p. 26 e.v.

(16) M. Hudson, aangehaald door H. Lauterpacht, *International Law and Human Rights*, 1950, p. 154.

(17) Ch. De Visscher, *Théories et Réalités en Droit International Public*, 1953, p. 163 e.v.

(18) U.N.C.I.O., d. VI, p. 703; L. Gross, *The Charter of the United Nations and the Lodge Reservations*, *American Journal of International Law*, 1947, p. 531 e.v., p. 540.

(19) E. Van Bogaert, *Het Verwezenlijken van de Rechten*

van de Mens in het Volkenrecht, *Het Rechtskundig Weekblad*, 17 juni 1951, p. 1590.

(20) H. Lauterpacht, *International Protection of Human Rights*, *Recueil des Cours de l'Académie de Droit International de La Haye*, 1947, d. I, p. 25.

(21) R. Cassin, *La Déclaration et la Mise en Oeuvre des Droits de l'Homme*, *Recueil des Cours de l'Académie de Droit International de La Haye*, 1951, d. II, p. 253, 254.

(22) *Yearbook of the United Nations*, 1948-1949, p. 310 e.v.

(23) L. Preuss, Art. 2, par. 7 of the Charter of the United Nations and Matters of Domestic Jurisdiction, *Recueil des Cours de l'Académie Internationale de La Haye*, d. I, 1949, p. 553 e.v.; J. Nisot, Art. 2, par. 7 of the United Nations Charter as compared with art. 15, par. 8 of the League of Nations Covenant, *American Journal of International Law*, 1949, p. 771 e.v., p. 777-779.

(24) E. Van Bogaert, op. cit., p. 1591; Doc. E/259, 11 feb. 1947.

(25) Tekstuitgave: *The Universal Declaration of Human Rights*, F. M. Van Asbeck, 1949, p. 90 tot p. 99.

(26) S. Tchirkovitch, *La Déclaration Universelle des Droits de l'Homme et sa portée internationale*, *Revue Générale de Droit International Public*, 1949, p. 381.

(27) R. Cassin, op. cit., p. 295.

(28) F. Dehousse, in de Algemene Vergadering der Verenigde Naties, A/C.3/S.R.108, 28 oktober 1948.

(29) Trygve Lee: *Bulletin des Nations Unies*, vol. 9, n° 10, 15 nov. 1950, p. 606.

(30) H. Kelsen, *The Law of the United Nations*, 1951, p. 40.

(31) U.N. Doc. E/1371, june 23, 1949.

(32) P. Drost, *Human Rights as Legal Rights*, 1951, p. 183.

(33) *Resoluties van de Algemene Vergadering*, A/1620.

(34) Verslag van de Derde Commissie, Rapporteur M.K. Azkoul, A/2112.

(35) J. Simsarian, *Progress in Drafting Two Covenants on Human Rights in the United Nations*; *American Journal of International Law*, vol. 46, 1952, p. 710 e.v.; U.N.Doc. E/2256, Annex 1.

(36) B. Mirkine-Guetzévitch, *L'ONU et la Doctrine Moderne des Droits de l'Homme*, *Le Droit des Peuples à disposer d'eux-mêmes*, *Revue Générale de Droit International Public*, d. 58, 1954, p. 505.

(37) id., p. 517.

(38) Otto Bauer, aangehaald door J. W. Brügel, *Europa Archiv*, 12 (5 mei 1957), p. 9.814 e.v.

(39) H. Kelsen, op. cit. p. 52.

(40) Verslag van de Derde Commissie, Rapporteur M. R. Pazhwak, A/2573.

(41) E. Van Bogaert, op. cit., p. 1586.

(42) Nota van de Secretaris-Generaal, A/2714.

(43) Verslag van de Derde Commissie, Rapporteur M. Hermod Lannung, A/3077.

(44) Verslag van de Derde Commissie, Rapporteur Mme Graciela Quan, A/3525.

(45) *Resoluties van de Algemene Vergadering*, A/3572, 20 feb. 1957.

(46) J. Kunz, *The United Nations Declaration on Human Rights*, *American Journal of International Law*, 1949, p. 316 e.v.

(47) A. Freeman, *The First Meeting of the Inter-American Council of Jurists*, *American Journal of International Law*, 1950, p. 380 e.v.

(48) id., p. 380 e.v., p. 382 e.v.

(49) *La Convention Européenne des Droits de l'Homme*, uitgave Raad van Europa, 1952.

(50) B. Horvath, *The European Court of Human Rights*, *Oesterreichische Zeitschrift für Öffentliches Recht*, 1953, p. 181.

(51) id.

(52) Pasin. 1955, p. 473 e.v.

(53) P. Modinos, *La Convention Européenne des Droits de l'Homme*, *Revue Générale de Droit International Public*, 60, 1956, p. 87 e.v.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 4 januari 1957.

Eerste Voorzitter : M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever : M. De Bersaques.

Procureur-Generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Advocaten : Mrs Van Leynseele en Ansiaux.

Belastingen. — Verplichting van de ontvanger aan de belastingplichtige een waarschuwing te zenden alvorens te vervolgen. — Substantiële formaliteit.

Voorzeker kan bij toepassing van artikel 4, paragr. 2, van de wet van 15 oktober 1945 de begiftigde als rechtstreekse schuldenaar van de belasting worden vervolgd en dient mitsdien te worden gelijkgesteld met de schenker, de eerste belastingschuldige.

De administratie is echter deswege niet vrijgesteld van de in artikel 54 van het K.B. van 22 september 1937 voorgeschreven formaliteit, die de ontvanger verplicht, vooraleer rechtstreekse of onrechtstreekse vervolgingen in te stellen, aan de betrokkene een waarschuwing te zenden om hem te verzoeken de opeisbare bedragen binnen een tijdsbestek van vijf dagen te betalen op straffe van vervolgingen.

Deze formaliteit is substantieel.

Het zou immers in strijd zijn met de beginselen, die de invordering van de belastingen en de procedure tot tenuitvoerlegging beheersen, dat tot dergelijke tenuitvoerlegging zou kunnen worden overgegaan, zonder dat de belastingschuldige verwittigd is van de hem opgelegde belasting en zonder dat hem de mogelijkheid gegeven is ze vrijwillig te kwijten, indien hij ze gegrond bevindt.

Belgische Staat (Financiën) t/ Barbry en cs.

Gelet op het bestreden arrest, op 4 juli 1955 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het middel, schending van de artikelen 4, paragraaf 2, en 13 van de wet van 15 oktober 1945 tot invoering van een speciale belasting op de winsten voortvloeiend uit leveringen en prestaties aan de vijand, artikel 71 van de wetten op de inkomstenbelastingen, samengeschateld bij het besluit van de Regent van 15 januari 1948, zoals dit artikel gewijzigd is bij artikel 1 van de wet van 24 december 1948,

doordat het bestreden arrest nietig heeft verklaard het verzet door aanlegger aangetekend in handen van verweerder en ten laste van verweester, hetwelk hierop was gesteund dat verweester een schenking genoten had die voortkwam van in de speciale belasting aangeslagen winsten, om de reden dat, al diende er zelfs te worden aangenomen dat het niet vereist is dat de belasting ten laste van de begiftigde op het kohier wordt gebracht, deze omstandigheid in elk geval de administratie er niet zou van ontslaan haar titel aan die begiftigde kenbaar te maken en deze aldus in de mogelijkheid te stellen de gegrondheid der belasting te bespreken, terwijl anderzijds de administratie onrechtmatig van de procedure van beslaglegging, geregeld bij artikel 71 van de samengeschatelde wetten, gebruik gemaakt zou hebben, welke procedure, in de engste zin dienende te worden begrepen, enkel toepasselijk zou wezen ten aanzien van degene die het arrest als de enige belastingschuldige aanziet, namelijk de

schenker, zodat, volgens de rechters over de grond, aanlegger slechts had kunnen handelen langs de weg van beslag onder derden,

dan wanneer krachtens voormeld artikel 4, paragraaf 2, verweester als begiftigde rechtstreekse schuldenares der belasting is, dat zij in alle opzichten met de schenker gelijkgesteld is en de administratie uit kracht van de tegen de schenker opgemaakte titel geldig het verhaal kan nemen dat geldt als de bij lid 4 van voornoemd artikel 71 ingevoerde beslaglegging;

Overwegende dat uit de stukken der procedure blijkt dat de nalatenschap van de genaamde Paul Van Goedtsenhoven in de speciale belasting, bij de wet van 15 oktober 1945 ingevoerd, voor een bedrag van twee miljoen is aangeslagen; dat voor het vestigen van deze aanslag rekening is gehouden met een schenking van 200.000 frank welke Van Goedtsenhoven aan verweester zou hebben gedaan; dat aanlegger betoogt dat verweester krachtens artikel 4, paragraaf 2, van de wet van 15 oktober 1945 rechtstreekse schuldenares van die som zou wezen; dat de ontvanger der belastingen, bij toepassing van artikel 74 van het op 22 september 1937 genomen koninklijk besluit, tot uitvoering van de samengeschatelde wetten betreffende de inkomstenbelastingen, de genaamde Cocriamont verzocht heeft hem tot bevrijding van verweester het bedrag te betalen van een schuld welke hij haar verschuldigd was; dat hij die betaling verricht heeft;

Overwegende dat verweester de regelmatigheid van deze handeling van onrechtstreekse vervolging betwist heeft omdat, inzonderheid, de administratie haar nooit in kennis gesteld had van de belasting welke zij zou verschuldigd zijn;

Overwegende, voorzeker, dat, bij toepassing van artikel 4, paragraaf 2, van de wet van 15 oktober 1945, de begiftigde als rechtstreekse schuldenaar van de belasting kan worden vervolgd en mitsdien dient te worden gelijkgesteld met de schenker, de eerste belastingschuldige;

Overwegende echter dat de administratie deswege niet vrijgesteld is van de formaliteit, omschreven in artikel 54 van het koninklijk besluit van 22 september 1937, hetwelk voorschrijft dat de ontvanger, vooraleer vervolgingen, namelijk rechtstreekse of onrechtstreekse vervolgingen, in te stellen, aan de betrokkene een waarschuwing zendt om hem te verzoeken de eisbare bedragen te betalen binnen een tijdsbestek van vijf dagen op straf van vervolgingen;

Dat uit geen stuk der procedure blijkt dat dergelijke formaliteit zou in acht genomen zijn en dat de rechter over de grond integendeel vaststelt, dat verweester vóór de vervolging zelfs niet van het bestaan der belasting verwittigd is;

Overwegende dat bewuste formaliteit substantieel is;

Dat het immers in strijd zou wezen met de beginselen die de invordering der belastingen en de procedure tot gedwongen tenuitvoerlegging beheersen, dat tot dergelijke uitvoering zou kunnen worden overgegaan zonder dat de belastingschuldige verwittigd zij van de hem opgelegde belasting en zonder dat hem de mogelijkheid gegeven worde ze vrijwillig te kwijten indien hij ze gegrond bevindt;

Overwegende dat het bestreden arrest mitsdien de ten laste van verweester uitgeoefende vervolging wetmatig nietig heeft verklaard;

Dat het middel niet kan aangenomen worden;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 23 mei 1957.

Eerste Voorzitter : M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggevers : M.M. Sohier en Anciaux
Henry de Faveaux.

Advocaat-Generaal : M. Delange.

Advocaten : Mrs Demeur, Delacroix en Van Rijn.

Burgerlijke rechtsvordering. — Hoger beroep van een beslissing op derden-verzet.

De beslissing, waarbij op het derden-verzet uitspraak is gedaan, kan voorzeker in beginsel bestreden worden door alle gemeenrechtelijke rechtsmiddelen, onder meer in geval de beslissing waartegen het derden-verzet is ingesteld, in eerste en laatste aanleg is geweest.

Ten aanzien van het hoger beroep kan deze regel evenwel geen toepassing vinden, wanneer het derden-verzet rechtstreeks voor een in hoger beroep wijzend rechtscollege wordt gebracht; wegens de aan dat rechtscollege eigen aard wordt het derden-verzet noodzakelijk in laatste aanleg berecht.

Sassenus M. t/ Stad Brussel.

Overwegende dat de onder nummers 1628 en 2044 van de algemene rol ingeschreven zaken samenhangend zijn;

Gelet op de bestreden beslissingen, het vonnis op 13 mei 1954 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel en het arrest op 14 maart 1956 gewezen door het Hof van Beroep te Brussel;

Overwegende dat, volgens de bestreden beslissingen, verweerster, de Stad Brussel, zekere lokalen in huur gegeven heeft aan een genoemde Bossu; dat deze zijn huurcontract aan aanlegger afstond; dat Bossu bij de verstrijking van de huur verweerster om hernieuwing ervan verzocht; dat op diens weigering, hij haar dagvaardde vóór de vrederechter die zijn eis inwilligde; dat op hoger beroep, de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel hem zijn eis ontzegde bij een vonnis van 8 januari 1953;

Overwegende dat aanlegger Sassenus tegen dit vonnis derden-verzet aantekende; dat de rechtbank bij het bestreden vonnis van 13 mei 1954 het vonnis van 8 januari 1953 bevestigd heeft;

Overwegende dat, nadat aanlegger, derde die verzet had gedaan, van het vonnis van 13 mei 1954 in hoger beroep was gekomen, het bestreden arrest van 14 maart 1956 zijn hoger beroep niet ontvankelijk verklaard heeft, hoewel hij het geschil op meer dan 100.000 frank geschat had om de aanleg te bepalen en deze schatting niet was betwist geworden;

Over de tegen het arrest van 14 maart 1956 gericht voorziening :

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 17, 21 en 23 van de wet van 25 maart 1876, de eerste titel inhoudende van het voorafgaande boek van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering en 474 tot 476 van hetzelfde Wetboek van burgerlijke rechtsvordering,

doordat het bestreden arrest beslist dat in laatste aanleg gewezen is het vonnis waarbij uitspraak wordt gedaan over een ten principale ingesteld derden-verzet met niet tegengesproken schatting op meer dan 100.000 frank tegen een door de Rechtbank van eerste aanleg in hoger beroep gewezen beslissing,

dan wanneer, in dergelijk geval althans, het derden-verzet een onafhankelijke procedure uitmaakt, waardoor partijen tegenover elkaar gesteld worden die verschillen van die in het aanvankelijk geding, welke een verschillende oorzaak en een verschillend voorwerp heeft en waarop de regelen toepasselijk zijn die haar eigen zijn ten aanzien van de aanleg, dat, aangezien het hof van beroep van rechtswege bevoegd is om kennis te nemen van het tegen de vonnissen van de rechtbanken van eerste aanleg ingestelde hoger beroep, deze bevoegdheid niet verdwijnt om de reden dat de aan het Hof van beroep voorgelegde beslissing ten aanzien van hem die verzet doet tot voorwerp heeft de waarde van een andere beslissing die zelf in laatste aanleg gewezen is :

Overwegende, voorzeker, dat de beslissing waarbij over het derden-verzet uitspraak wordt gedaan in beginsel kan bestreden worden door alle gemeenrechtelijke rechtsmiddelen, onder meer in geval de beslissing waartegen het derden-verzet aangetekend is, in eerste en laatste aanleg is geweest;

Overwegende evenwel dat, ten aanzien van het hoger beroep, deze maatregel geen toepassing kan vinden wanneer het derden-verzet rechtstreeks vóór een in hoger beroep wijzend rechtscollege wordt gebracht; dat in dit geval, wegens de aard eigen aan dat rechtscollege, het derden-verzet noodzakelijk in laatste aanleg berecht wordt;

Dat het middel naar recht faalt;
(Verder zonder belang).

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 4 maart 1957.

Voorzitter : M. Maraite.

Raadsheren : M.M. Verougstraete en Vanparijs.

Advocaat-Generaal : M. Matthys.

Advocaten : Mrs Debra en Van Durme.

Faillissement. — Vereisten voor faillietverklaring. — Hoedanigheid van koopman. — Staking van betalingen. — Wankelen van het krediet.

Zo een N.V. sedert meer dan vier jaren alle bedrijvigheid heeft stopgezet, doch haar vereffening tot dusver niet is voleindigd, bezit zij nog steeds de hoedanigheid van handelaarster.

Een vennootschap behoudt immers tijdens de gehele duur van haar vereffening haar oorspronkelijk karakter van handelsvennootschap, zonder dat dit voortduren aan enige voorwaarde is onderworpen; het komt er dus niet op aan, dat haar vereffenaars gedurende meer dan zes maanden werkeloos zijn gebleven.

De staking door de N.V. van haar betalingen vloeit ten genoegen van recht voort uit het feit dat, toen al haar door de schuldeiser in beslag genomen meubelen, koopwaren en roerende goederen in het openbaar waren verkocht, zij haar schuld niet heeft kunnen aanzuiveren.

Opdat het handelskrediet van een koopman als geschokt zal mogen worden beschouwd, is het niet voldoende, dat een burgerlijke schuld niet is ver-

effend; bovendien moet vaststaan dat deze koopman heeft nagelaten handelsverbintenissen na te komen, of dat, ten gevolge van de niet-nakoming van zijn verplichtingen, zijn leveranciers hem geen koopwaren meer willen leveren.

R.M.Z. t/ N.V. Neptuna.

Gezien de stukken, onder meer de uitgifte van het beroepen vonnis gewezen door de Rechtbank van koop-handel te Gent op 22 februari 1955 ;

Overwegende dat het hoger beroep regelmatig is naar tijd en vorm ;

Overwegende dat appellant die, ondanks maatregelen van tenuitvoerlegging geen betaling heeft kunnen bekomen van de sommen van 160.965 fr. en 3.190 fr. waartoe geïntimeerde bij vonnissen der rechtbank van eerste aanleg te Gent dd. 14 november 1952 veroordeeld werd, op 10 november 1954 een vordering tot faillietverklaring tegen laatstgenoemde ingesteld heeft ;

Overwegende dat appellant om in deze rechtsvordering te slagen bewijzen moet dat in hoofde van geïntimeerde de drie daartoe door de wet vereiste voorwaarden verenigd zijn, t.w. 1° de hoedanigheid van handelaarster, 2° de staking der betalingen en 3° het wankelen van het krediet.

1. Hoedanigheid van handelaarster :

Overwegende dat uit de bestanddelen der zaak blijkt dat zo geïntimeerde sedert midden 1952 alle bedrijvigheid stopgezet heeft haar vereffening tot hier toe niet voleindigd is ; dat geïntimeerde dienvolgens nog altijd voormelde hoedanigheid heeft ;

Overwegende immers dat een vennootschap, tijdens de ganse duur van haar vereffening, haar oorspronkelijk karakter van handelsvennootschap behoudt zonder dat dit voortduren aan een welkdanige voorwaarde onderworpen is en dat het er dus niet op aankomt dat haar vereffenaars gedurende meer dan zes maanden werkeloos gebleven zijn (R.P.D.B. V° Faillite n°s 58 en 59 ; Verbr. 12-3-1885, Pas. 1885-1-91 ; Verbr. 5-5-1911 Pas. 1911-2-233) ;

2. Staking der betalingen :

Overwegende dat, in strijd met wat geïntimeerde aanhaalt, appellant, tot staving van zijn rechtsvordering, de wanbetaling mag inroepen van de enige belangrijke burgerlijke schuldvordering groot 164.155 fr. (160.965 + 3.190) die hij tegenover geïntimeerde bezit (Fredericq, Principes de Droit Commercial Belge, Uitg. 1934 n° 1199, blz. 50 ; R.P.D.B., V° Faillite n°s 84 en 90°) ;

Overwegende dat de staking door geïntimeerde van haar betalingen ten genoegen van recht voortvloeit uit het feit dat, wanneer al haar door appellant in beslag genomen meubelen, koopwaren en roerende goederen in het openbaar verkocht werden, zij de hierboven aangehaalde schuld van 164.155 fr. niet heeft kunnen aanzuiveren ;

3. Wankelen van het krediet :

Overwegende dat opdat het handelskrediet van een koopman als geschokt zou mogen beschouwd worden het niet volstaat dat, zoals in casu, een burgerlijke schuld niet werd vereffend ; dat bovendien moet vaststaan dat deze koopman nl. nagelaten heeft commerciële verbintenissen uit te voeren of dat ten gevolge van de nietnakoming van zijn verplichtingen zijn leveranciers hem geen koopwaren meer willen leveren (Fredericq, Traité VII n° 16, Namur, Code de Com-

merce (2^{ed} ed.) III, n° 1582 ; De Perre, Manuel du curateur de la faillite (3de ed.) n° 3 ; R.P.D.B. V° Faillite n°s 72 en 84 ; Brussel 26-7-1904, Pas. 1905-II-58 Brussel 15-2-1905 J.C. Brux. 1905, 207 ; Gent 31-7-1890, Pas. 1891-II-91 ; Gent 22-2-1952 Rev. Crit. Jur. Belge 1952, blz. 268) ;

Overwegende dat zulks ter zake het geval niet is vermits het vaststaat en overigens niet betwist wordt dat geïntimeerde op het ogenblik van de vraag tot faillietverklaring geen enkele commerciële schuld had en wegens het stilleggen van haar handelsbedrijvigheid sinds lang geen krediet meer van doen had ;

Overwegende dat appellant, ten slotte, om zijn vordering te rechtvaardigen weliswaar beweert dat geïntimeerde fondsen die voor hem bestemd waren, bedrieglijk achtergehouden zou hebben om haar handelskrediet te behouden ;

Maar overwegende dat appellant geenszins bewijst dat geïntimeerde, die tot het tegenbewijs toe vermoedt wordt te goeder trouw te zijn, zich werkelijk aan dergelijke listige en ongeoorloofde handelingen zou plichtig gemaakt hebben ;

Overwegende dat uit het voorgaande volgt dat de eerste rechter, bij ontstentenis van één der drie hierboven opgesomde voorwaarden, terecht en om oordeelkundige redenen, waarbij het Hof zich ten volle aansluit, de oorspronkelijke eis afgewezen heeft ;

Om die redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935 ;

Gehoord de heer advocaat-generaal Matthys in zijn eensluidend advies, alle verdere of strijdige conclusiën verwerpend ; ontvangt het hoger beroep ; wijst het als ongegrond af ; bevestigt dienvolgens het bestreden vonnis in al zijn beschikkingen en verwijst appellant in de kosten van de aanleg.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 6 april 1957.

Voorzitter : M. Bossaert.

Raadsheren : M.M. Verougstraete en De Vreese.

Advocaat-Generaal : M. Matthys.

Advocaat : Mr Moors.

Faillissement. — Wankelen van het krediet. — Bevel tot expertise om de toestand van de schuldenaar vast te stellen.

Uit het feit, dat de schuldenaar zijn burgerlijke schuld jegens de R.M.Z. niet heeft voldaan en niemand gevonden heeft, die de nodige gelden wil voorschieten om deze schulden te betalen, volgt niet noodzakelijk dat het handelskrediet van de schuldenaar geschokt is.

De toestand van de koopman, wiens faillietverklaring wordt gevorderd, moet in zijn geheel worden beschouwd.

Met name moet vaststaan, dat hij heeft nagelaten zijn handelsverbintenissen na te komen, of dat hij geen krediet meer geniet bij zijn leveranciers, doordat dezen weigeren hem koopwaren te leveren, derwijze dat de ondergang van zijn zaken zeker is. Bevel tot expertise om de toestand vast te stellen.

Een onderzoek van de boekhouding en van de handelspapieren van de schuldenaar kan het positieve bewijs leveren, dat hij geen andere schuldeisers heeft.

Het bevolen onderzoek kan evengoed tegen de schuldenaar als voor hem uitvallen; zelfs indien zij niet regelmatig gehouden zijn, kunnen boeken van koophandel tegenover de kooplieden bewijs leveren.

R.M.Z. t/ Bruggeman.

Gezien de stukken, o.m. het vonnis tussen partijen op tegenspraak gewezen door de Rechtbank van Koophandel te Gent op 24 januari 1956;

Overwegende dat het hoger beroep tijdig en regelmatig werd ingesteld;

Overwegende dat geïntimeerde, alhoewel behoorlijk gedagvaard, geen pleitbezorger heeft gesteld;

Overwegende dat het vaststaat dat geïntimeerde uit hoofde van bijdragen voor maatschappelijke zekerheid, bijlagen en intresten, aan appelland een saldo verschuldigd is groot 169.199 frank, waarvoor de R.M.Z. reeds de uitspraak uitlokte van verschillende vonnissen gewezen door de Vrederechter van het kanton Eeklo;

dat appelland de faillietverklaring tegen Bruggeman vervolgt omdat deze, door de wanbetaling van gemeld bedrag, zou bewezen hebben dat hij niet in staat is zijn verbintenissen na te leven, dat hij zijn betalingen zou hebben gestaakt in de zin van artikel 437 der wet op het faillissement en dat zijn krediet zou wankelen;

Overwegende dat appelland zich gegriefd acht doordat de eerste rechter, vooraleer uitspraak te doen ten gronde, een boekhoudkundig onderzoek door expert heeft bevolen;

Overwegende dat geïntimeerde vóór de eerste rechter bekend heeft het bedrag van 169.199 frank aan de R.M.Z. verschuldigd te zijn, krachtens verschillende vonnissen; dat hij eveneens toegegeven heeft dat hij in de onmogelijkheid verkeert bewuste schuld in éénmaal te vereffenen; dat hij echter ontkend heeft dat hij de algemeenheid zijner betalingen had gestaakt en dat zijn krediet geschokt was; dat hij liet gelden dat hij wel in staat was het saldo te betalen, zo het hem toegelaten was zijn schuld met 20.000 frank per maand af te korten; dat appelland op dit voorstel niet inging;

Overwegende dat uit het feit dat geïntimeerde zijn burgerlijke schuld ten opzichte van de R.M.Z. niet heeft vereffend en dat hij niemand gevonden heeft die de nodige gelden wil voorschieten om deze schuld te betalen, niet noodzakelijk volgt dat het handelskrediet van geïntimeerde geschokt is;

dat de toestand van de handelaar tegen wien men de faillietverklaring vordert, in zijn geheel moet worden beschouwd (R.P.D.B. V° Faillite n° 91 en aangehaalde rechtspraak);

dat het namelijk moet vaststaan dat hij nagelaten heeft zijn commerciële verbintenissen uit te voeren, of dat hij geen krediet meer geniet bij zijn leveranciers, wíl deze weigeren koopwaren te leveren, derwijze dat de ondergang van zijn zaken zeker is;

Overwegende dat waar deze essentiële voorwaarde tot faillietverklaring vooralsnog niet bewezen is, de Rechtbank wijselijk heeft geoordeeld dat ter zake deskundige voorlichting zich opdrong;

Overwegende dat appelland zich vergeefs tegen een expertise verzet omdat geïntimeerde toch het negatief bewijs niet zou kunnen leveren dat hij geen andere schuldeisers heeft;

dat een onderzoek der boekhouding en der handelspapieren wel het positief bewijs daarvan kan leveren;

Overwegende dat appelland eveneens vergeefs inroept dat de boekhouding van geïntimeerde niet als bewijs kan gelden tegen een niet-handelaar zoals de R.M.Z. (artikel 20 wet 18 december 1872);

dat appelland vooreerst uit het oog verliest dat de

bevolen maatregel even goed tegen geïntimeerde kan uitvallen en dat de koophandelsboeken, zelfs indien zij niet regelmatig gehouden zijn, tegenover de kooplieden als bewijs gelden;

dat, anderzijds, het ter zake niet gaat om in de handelsboeken het bewijs te putten van een verbintenis tegenover appelland; dat geïntimeerde's schuld trouwens reeds vaststaat door de vonnissen van de Vrederechter;

dat bovendien het staken van betalingen en het wankelen van het krediet feitelijke toestanden uitmaken; dat de rechter derhalve volkomen gerechtigd is deze toestanden te beoordelen aan de hand van een deskundigen-verslag;

Overwegende ten slotte dat appelland om zijn vordering te rechtvaardigen beweert dat geïntimeerde de bijdragen die hij van de bezoldiging van zijn personeel heeft afgehouden, aangewend heeft om andere schuldeisers te voldoen en aldus minstens artificiële middelen heeft aangewend om zijn krediet te handhaven;

dat het vooralsnog niet bewezen is dat appelland bedrieglijke handelingen heeft gesteld om zijn krediet te handhaven;

dat het ten andere niet bewezen is dat geïntimeerde de door zijn personeel te betalen bijdragen werkelijk heeft afgehouden;

dat hij, op grond van artikel 3, alinea 6, besluitwet van 28 december 1944 op de maatschappelijke zekerheid jegens de R.M.Z. evengoed kon veroordeeld geweest zijn om nagelaten te hebben de voorgeschreven afhoudingen te doen;

Om deze redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935,

Wijzende bij verstek tegenover geïntimeerde bij nalatigheid om te verschijnen,

Gehoord de heer advocaat-generaal Matthijs in zijn eensluidend advies,

Alle andere besluiten als ongegrond verwerpend,

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk, doch ongegrond; bevestigt dienvolgens het vonnis a quo en verwijst appelland in de kosten van de aanleg;

Zendt de zaak terug naar de eerste rechter voor verdere behandeling ten gronde.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 6 april 1947.

Voorzitter : M. Bossaert.

Raadsheren : M.M. Verougstraete en De Vreese.

Advocaat-Generaal : M. Matthys.

Advocaten : Mrs Moors en Vidts.

Faillissement. — Vereisten voor faillietverklaring. — Hoedanigheid van koopman. — Staking van betalingen. — Wankelen van het krediet.

Een vrouw, die binnen de laatste zes maanden vóór het instellen van de vordering tot faillietverklaring als zelfstandige winkelierster buiten elk dienstverband tabak, wijnen en likeuren verkocht, die zij daartoe in consignatie had ontvangen, bezat de hoedanigheid van koopvrouw.

Wanneer een vonnis, waarbij een schuldenaar tot betaling van een schuld is veroordeeld, gebleken is niet ten uitvoer te kunnen worden gelegd, heeft de schuldenaar werkelijk zijn betalingen gestaakt. De omstandigheid, dat de schuldenaar niemand blijkt gevonden te hebben, die bereid is het nodige

krediet te verstrekken en hem toe te laten zijn burgerlijke schuld jegens de R.M.Z. te vereffenen, is niet voldoende om zijn handelskrediet als geschokt te beschouwen; door het woord «krediet» in artikel 437 Faillissementswet wordt het handelskrediet bedoeld.

R.M.Z. t/ Maes.

Gezien de stukken, o.m. het vonnis tussen de partijen op tegenspraak gewezen door de Rechtbank van Koophandel te Gent op 23 juni 1956;

Overwegende dat het hoger beroep tijdig en regelmatig werd ingesteld;

Overwegende dat de R.M.Z. tot staving van zijn vordering tot faillietverklaring van geïntimeerde de wanbetaling inroept van de schuldvordering, groot 22.204 fr., uit hoofde van maatschappelijke bijdragen, bijlagen en interesten, vermeerderd met 1535 fr. voor verwijlinteressen en gerechtskosten, die hij tegen vrouw Maes heeft, ingevolge vonnis dd. 31 oktober 1952 gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Gent, zetelend in graad van beroep, vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan;

Overwegende dat het niet betwist wordt dat geïntimeerde de hoedanigheid van handelaarster bezat binnen de laatste zes maanden vóór de vordering tot faillietverklaring ingesteld op 24 maart 1956, daar het vaststaat dat zij tot in februari 1956 als zelfstandige winkelierster, buiten elk dienstverband om, tabak, wijnen en likeuren verkocht, die zij daartoe in consignatie ontving;

Overwegende dat men anderzijds mag aannemen dat, nu geïntimeerde voormelde schuld niet kan betalen en gemeld vonnis onuitvoerbaar gebleven is, vrouw Maes werkelijk haar betalingen heeft gestaakt;

Dat zij weliswaar zekere geringe afkortingen heeft betaald; dat deze afkortingen echter niet eens voldoende zijn om de interesten tegen 12% aan te zuiveren;

Maar overwegende dat de faillietverklaring bovendien onderstelt dat het krediet van de handelaar geschokt weze;

dat appellant het bestaan van deze hoofdvoorwaarde niet bewijst;

Overwegende dat de omstandigheid dat geïntimeerde niemand blijkt gevonden te hebben, die bereid is het nodige krediet toe te staan om haar toe te laten haar burgerlijke schuld jegens de R.M.Z. te vereffenen, niet volstaat; dat door het woord «krediet» in artikel 437 van de wet op het faillissement bedoeld wordt het handelskrediet (R.P.D.B. V^o Faillite n° 72);

Dat het niet is bewezen dat geïntimeerde, op het ogenblik van de vordering tot faillietverklaring één enkele commerciële schuld had, wijl anderzijds uit de overgelegde stukken blijkt, dat tussen 1 april 1955 tot 20 februari 1956, de likeurstokerij A. Van Branteghem-Lippens, uit Eeklo, haar betrekkelijk aanzienlijke hoeveelheden koopwaren inu depot heeft toevertrouwd;

Dat daaruit alléén reeds voldoende voortspruit dat het krediet van geïntimeerde geenszins geschokt was;

Dat bovendien nergens uit blijkt dat geïntimeerde nagelaten heeft haar commerciële verbintenissen uit te voeren;

Overwegende dat appellant nog vergeefs aanvoert dat geïntimeerde de bijdragen, die zij van het loon van haar personeel heeft afgehouden om ze aan de R.M.Z.

over te maken, bedrieglijk van hun bestemming heeft afgewend om haar handelskrediet te behouden;

Dat het volstrekt niet bewezen is dat geïntimeerde zich aan dergelijke bedrieglijke en ongeoorloofde handelingen heeft plichtig gemaakt;

Dat het ten andere niet bewezen is dat geïntimeerde de door haar personeel te betalen bijdragen werkelijk heeft afgehouden;

Dat zij, op grond van artikel 3 al. 6 besluitwet van 28 december 1944 op de maatschappelijke zekerheid jegens de R.M.Z. evengoed kon veroordeeld geweest zijn om nagelaten te hebben de voorgeschreven afhoudingen te doen;

Overwegende dienvolgens dat de eerste rechter terecht de vordering van appellant heeft afgewezen;

Om deze redenen:

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935,

Gehoord de heer advocaat-generaal Matthijs in zijn eensluidend advies,

Alle andere besluiten als ongegrond verwerpend,

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk, doch ongegrond; bevestigt dienvolgens het vonnis a quo en verwijst appellant in de kosten van de aanleg.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

2e Kamer bis. — 5 december 1957.

Voorzitter: M. Wildiers.

Advocaten: Mrs Van Hoecke, Haeck, Dierxsens, L. Schöller en Lenaerts.

Internationaal privaatrecht. — Onrechtmatige daad.

— **Toepasselijkheid van de «lex loci delicti commissi»** — **De subrogatie wordt beheerst door de wet van de plaats van betaling.**

Op de verplichtingen uit delikten of quasi-delikten is toepasselijk de wet van de plaats, waar de schadeberokkenende daad is geschied.

De toepasselijkheid van de «lex loci delicti commissi» vindt slechts uitzondering, indien de vreemde wet geen schadevergoeding voorziet in geval de «lex fori» deze toekent.

Wanneer de schuldeiser een schuldvordering heeft verkregen, behoort deze tot zijn vermogen en kan, althans in principe, worden overgedragen; de overdracht van deze schuldvordering is een overeenkomst, die onderscheiden is van de overeenkomst of het andere rechtsfeit, waaruit de overgedragen schuldvordering is ontstaan.

Bepaaldelijk, wat wettelijke subrogatie betreft, zijn de gevallen, voorwaarden en gevolgen van subrogatie onderworpen aan de wet van de plaats van betaling, omdat de subrogatie een modaliteit is van betaling.

Goethals, Leys en het Nationaal verbond van socialistische Mutualiteiten t/ Boevers.

Overwegende dat beide zaken, ingeleid onder n^{rs} 62.581 en 63.937 als verknocht dienen samengevoegd te worden;

Overwegende dat de hoofdeis als voorwerp heeft de vergoeding der schade veroorzaakt bij een verkeersongeval welk zich voordeed de 21 mei 1956 te Helvoirt (Nederland); dat 1ste en 2de aanlegger hierbij kwet-

suren opliepen en dat het voertuig van 1ste aanlegger beschadigd werd; dat derde aanlegger vertoogt zekere bedragen uitbetaald te hebben in verband met de geneeskundige verzorging van 1ste en 2de aanlegger, hun verzekerden, en hierdoor in hun rechten gesubrogeerd te zijn ten overstaan van verweerder voor de terugvordering van deze bedragen;

Overwegende dat verweerder zijne verantwoordelijkheid in het ongeval ontkent doch verweerder in vrijwaring in zake geroepen heeft om hem te zien tussenkomen in het hogervermeld geding ten einde in geval verweerder in hoofdeis verantwoordelijk zou verklaard worden voor het ongeval van 21 mei 1956, verweerder in vrijwaring zowel in eigen naam als in zijn hoedanigheid van vader en wettelijk beheerder der goederen van dezès minderjarige dochter zich te zien en te horen veroordelen om de vervolgingen der hoofdeisers te zien ophouden ten belope van minstens 90 %; verweerder in vrijwaring zich te horen veroordelen verweerder in hoofdeis te vrijwaren voor alle veroordelingen, die tegen hem (hoofdverweerder) zouden uitgesproken worden; verder verweerder in vrijwaring zich te horen veroordelen om aan hoofdverweerder zijn aandeel in hoofdsom, intresten en gerechtskosten zijnde 90 % terug te betalen;

Hoofdeis.

Ontvankelijkheid :

Overwegende dat de ontvankelijkheid van de eis van eerste en tweede aanleggers niet betwist wordt:

Overwegende dat verweerder laat gelden dat de eis van derde aanlegger niet ontvankelijk is, omdat de Nederlandse wet ter zake van toepassing zijnde, de Nederlandse Rechtspraak de subrogatie, waarin derde aanlegger zijn rechten put, niet aanneemt;

Overwegende dat in verband met de verplichtingen, welke voortspruiten uit delikten of kwasi-delikten, toepasselijk is de wet van de plaats waar het schadeberokkenende feit zich voordeed (Pouillet: « *Manuel de Droit International privé Belge* », n° 317, 318; Rolin: « *Principes de Droit International privé* », n° 363 en volg., n° 1058 en volg.; Batiffol: « *Traité élémentaire de Droit International privé* », n° 284-285; Nibozet: « *Droit International Privé français* », V n° 1427; Pillet: « *Traité Pratique de Droit International Privé* », n° 549); dat de toepasselijkheid van de « *lex loci delicti commissi* » slechts uitzondering zal vinden indien de vreemde wet geen schadevergoeding voorziet in geval de « *lex fori* » deze toekent); (1818, en Rolin I n° 365);

Overwegende dat het schadeberokkenend feit zich voorgedaan hebbend op Nederlands grondgebied en vermits de Nederlandse wet de vergoeding dezer schade voorziet, de Nederlandse wet van toepassing is wat betreft de omvang en de voorwaarden van de schadevergoeding;

Overwegende dat verweerder nochtans ten onrechte de Nederlandse wet en rechtspraak wil zien toepassen op de kwestie van de regelmatigheid van de subrogatie van derde aanlegger, het Nationaal Verbond, in de rechten van haar verzekerden;

Dat eens dat het schuldvorderingsrecht ontstaan is in hoofde van de schuldeiser het in zijn patrimonium bestaat en eventueel kan overgedragen worden, principieel althans; dat het overdragen van deze schuldvordering (afstand, verpanding) een kontrakt is dat onderscheiden is van het kontrakt of het juridisch feit hetwelk aanleiding gaf tot de overgedragen schuldvordering (zie i.z. z. Weiss opus cit. blz. 425);

Dat meer bepaaldelijk in geval van wettelijke subrogatie het aan te nemen is dat de gevallen, de voor-

waarden en de gevolgen van subrogatie onderworpen zijn aan de wet van de plaats van de betaling, omdat de subrogatie een modaliteit is van de betaling en dat zij haar oorsprong vindt in beschouwingen van openbaar krediet die dan in eerste plaats het land aanbevelen waar de betaling plaats grijpt (zie Planiol et Ripert, « *Traité de Droit Civil Français* », VII n° 1247);

Dat deze zienswijze te verkiezen is boven het criterium van toepasselijkheid van de wet, welke het ontstaan van de schuldvordering beheerst (Nibovet opus cit. n° 1296) en boven het criterium van toepasselijkheid van de wet van de instellingen, waarvoor de subrogatie werd ingericht (Batiffol opus cit. n° 626, die voor de verzekeraar van schade de wet van het verzekeringskontraakt aanduidt);

Dat de plaats van de betaling in het besproken geval het Belgisch grondgebied is, zodat de Belgische wet van toepassing is;

Dat op grond van artikel 118 K.B. van 22 september 1955 (vroeger artikel 91 van het R.B. van 21 maart 1945), derde aanlegger wettelijk gesubrogeerd is in de rechten van eerste en tweede aanlegger ten belope van het bedrag dat het Nationaal Verbond voor geneeskundige zorgen en primaire steun van haar verzekerden, eerste en tweede aanlegger, uitbetaalde;

Overwegende dat de eis van derde aanlegger dus ontvankelijk is;

Ten gronde :

Overwegende dat de feiten van het ongeval ongeveer als volgt worden uiteengezet door de verbaliserende Rijkspolitie van Helvoirt in haar proces-verbaal door partijen voorgebracht: op 21 mei 1956 wilde het 9-jarig meisje van dhr Van de Ven, met een rijwiel aan de hand, vanuit een landweg komend, de (voorrangsweg) Rijksweg oversteken. Het kind zou zover op de Rijksweg gelopen zijn dat haar voorwiel over de sliprand stond op de rijbaan bestemd voor het verkeer uit richting Tilburg. Op dat moment naderde verweerder met zijn auto uit richting Tilburg en was ongeveer 20 meter vanaf de plaats waar het meisje zich bevond; de bestuurder menend dat het meisje wilde oversteken gooide zijn stuur naar links al remmend. Hij reed met een bocht op het voor linkerrijwielpad en dreigde enkele wielrijders te raken, waarna hij zijn stuur naar rechts draaide. Toen hij daarop geheel naar het rechterrijwielpad reed, dreigde hij tegen een boom te botsen, terwijl zich aldaar vier wielrijders bevonden en draaide zijn stuur weer naar links. Hierbij botste hij op het voor hem niet bestemde weggedeelte tegen het voertuig van eerste aanlegger, die uit de tegenovergestelde richting kwam en nagenoeg stilstond. Door de schok werden beide auto's zwaar beschadigd; de twee inzittenden van de auto van verweerder werden vrij ernstig gewond;

Overwegende dat deze uiteenzetting dient getoetst te worden aan de afgelegde verklaringen; dat verweerder beweert het meisje plots voor hem met haar rijwiel op de rijbaan te hebben gezien en nadien een ontwijkingsmanoeuvre te hebben uitgevoerd met het gekend gevolg;

Overwegende dat de echtgenote van verweerder het meisje met een rijwiel plotseling de rijbaan zag overrijden. « Ik zag alleen », zegt zij, « haar rijwiel vóór ons op de rijbaan van de weg komen »;

Dat het meisje Van de Ven Johanna beweert met het voorwiel van haar fiets op het rijwielpad te zijn gekomen en nadien, wanneer ze de auto uit Tilburg zag komen, terug met haar fiets van het rijwielpad af te zijn gegaan tot op de berm;

Overwegende dat de verbalisanten op het wegdek

een rem-schuifspoor waarnamen van recht gemeten, 82 m., elk spoor zig-zag over de weg liep tussen beide zijbanen van rijwielpad tot rijwielpad; dat dit spoor voortkwam van het voertuig van verweerder;

Overwegende dat de onpartijdige getuige Marinus Klaver, die met zijn fiets reed van Tilburg naar 's Hertogenbosch, verklaart het meisje na het afremmen van verweerder, met het voorwiel over de sliprand en op de rijbaan te hebben zien staan (hij meent dat zij naast haar fiets liep); dat hij verder verklaart zeker te zijn dat het meisje met het voorwiel van haar rijwiel tot op de rijbaan was gereden en daar stilstond;

Dat getuige Albert Middel, die per fiets in dezelfde richting als Klaver reed, toevallig omzag en een meisje zag, dat naast haar fiets liep met het voorwiel van dat rijwiel op de rijbaan over de sliprand staan. «Althans», zegt hij, «zij stopte toen haar voorwiel op de rijbaan stond»; «meteen», zegt de getuige, «zag ik dat een personenauto, die op dat moment nog ongeveer 20 m. van haar verwijderd was, afremde en naar links uitweek», en verder «Ik weet heel zeker dat het voorwiel van de fiets van het meisje op de rijbaan stond toen de personenauto (verweerder) voor haar remde en uitweek»; Dat getuige Simons Johanna het meisje achteruit zag gaan toen de auto naar links zwenkte;

In rechte:

Overwegende dat, zoals reeds gezegd, de verantwoordelijkheid ter zake dient onderzocht te worden in het licht van de Nederlandse rechtsbeginselen; dat aanleggers geen beroep maken op de beginselen van de burgerlijke aansprakelijkheid voor schade, zoals ze geregeld wordt door art. 31 van de wegenverkeerswet, welke o.a. een bepaald vermoeden van verantwoordelijkheid in het leven roept, de regelen van de bewijslevering op zekere punten wijzigt en de schadevergoeding in een zekere mate beperkt;

Dat het probleem van de verantwoordelijkheid dient beslecht te worden op grond van art. 1401 Ned. Burg. Wetboek dat overeenstemt met art. 1382 van het Belg. Burg. Wetboek;

Dat aanleggers aan verweerder verwijten niet meester te zijn geweest van zijn snelheid en zijn stuur, hetgeen afbreuk maakt op de verplichtingen voorzien in art. 25 van de Ned. Wegenverkeerswet;

Overwegende dat de schuldige gedraging van verweerder zou moeten afgeleid worden uit het feit dat hij, na geremd en uitgeweken te hebben ter hoogte van de landweg een afstand van ongeveer 80 m. aflegde, eerst links en nadien rechts zwenkte om uiteindelijk het stilstaand voertuig van 1ste aanlegger op het voor hem niet bestemde weggedeelte te komen aanrijden;

Overwegende dat verweerder laat gelden dat deze schijnbaar niet te verrechtvaardigen manoeuvre enkel en alleen te wijten is aan de schuldige gedraging van de minderjarige Van de Ven Johanna, die aan de Rijksweg aankomende met haar fiets de rijbaan opging op het ogenblik dat verweerder in aantocht was;

Overwegende dat Van de Ven uit een landweg kwam met haar fiets en aldus de voorrang verschuldigd was aan het op de Rijksweg rijdend verkeer (Ned. Besluit van 13 september 1938, art. 3-2b) en art. 24 - 1b);

Dat bewezen is door de verklaringen aan de Rijkspolitie afgelegd en vervat in het hoger vermeld proces-verbaal en meer bepaaldelijk uit de verkla-

ringen van de onpartijdige getuigen Marinus Klaver en Albert Middel dat het meisje plotseling het voorwiel van haar fiets op de rijbaan bracht, wanneer verweerder zich op 20 m ongeveer van het kruispunt bevond; dat o.a. dient gewezen op de volgende passus van de verklaring van getuige Middel: «...althans zij (het meisje) stopte toen het voorwiel op de rijbaan stond. Meteen zag ik dat een personenauto, die op dat moment nog ongeveer 20 meter van haar verwijderd was, afremde en naar links uitweek...»;

Dat uit deze getuigenissen dient afgeleid dat zoals de echtgenote van verweerder Yvonne Peters, het verklaart, het meisje plotseling met haar rijwiel op de rijbaan reed wanneer verweerder op zeer korte afstand was toegekomen;

Dat het onverschillig is na te gaan of het meisje doorging ofwel zoals zekere getuigen het zeggen, of zij stopte wanneer haar voorwiel op de rijbaan was, vermits zij alleszins aan verweerder de indruk gaf te willen oversteken; dat in elk geval verweerder het meisje niet kon mijden zonder naar links uit te wijken;

Dat het in deze omstandigheden begrijpelijk is dat verweerder remde en naar links uitweek om een nakende aanrijding te voorkomen;

Dat verweerder met een snelheid reeds van 80 km per uur dewelke op een rijksweg en in de gegeven plaatsomstandigheden niet overdreven was; dat het een gekend verschijnsel is dat bij remming en afwijking in hoge snelheid een voertuig begint te slippen, hetgeen dan ook belet dat de voerder zijn verdere bewegingen nauwkeurig kan controleren; de verweerder zich achtereenvolgens links en rechts van de baan bevond voor wielrijders, waarbij hij verplicht werd zijn stuur om te gooien, zodat hij uiteindelijk tegen de wagen van eerste aanlegger aanbostte;

Overwegende dat zelfs indien theoretisch kan geredetwist worden nopens de manoeuvre welke verweerder had moeten uitvoeren hem geen verwijt kan gemaakt worden, verrast als hij was door de fout van een andere, niet onmiddellijk de meest gepaste rijbeweging te hebben uitgevoerd, in overweging nemend de zeer korte tijdspanne waarover hij beschikte;

Overwegende dat hierdoor bewezen is dat verweerder geen verantwoordelijkheid draagt in het ongeval;

Dat de hoofdeis dus niet gegrond is;

Overwegende dat de eis in vrijwaring hierdoor zonder voorwerp is komen te staan;

Om deze redenen:

De Rechtbank, rechtdoende tegensprekelijk,

Na erover beraadslaagd te hebben,

Alle verdere en strijdige besluiten verwerpend;

Voegt samen als verknocht de zaken ingeschreven onder nummers 62.581 en 63.937;

Rechtdoende op de hoofdeis;

Verklaart deze ontvankelijk doch ongegrond;

Wijst aanleggers ervan af met veroordeling tot de kosten;

Verklaart de eis in vrijwaring zonder voorwerp;

Veroordeelt aanlegger in vrijwaring tot de kosten ervan.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUGGE

1e kamer — 25 juni 1957.

Voorzitter : M. Kesteloot.

Rechters : MM. Desplenter en van Balberghe.
Substituut-Procureur des Konings : M. De Gomme.**Voogdij. — Vereffening. — Optreden van de familie-
raad. — Bevoegdheid van de Rechtbank.***Tenzij in de gevallen, waarin de wet zijn tussenkomst voorschrijft, of om advies te geven, mag de familieraad zich niet rechtstreeks bemoeien met het beheer van de voogdij.**Hetzij hij gemachtigd is om de vereffening te vervolgen, hetzij hij zich tegen zulk verzoek enkel heeft te verdedigen of samen met de meerderjarige gerechtigden akkoord is om tot een minnelijke vereffening over te gaan, bezit de voogd voldoende macht om de minderjarigen te vertegenwoordigen.**Hetzij de vereffening voor de Rechtbank wordt vervolgd, hetzij in der minne wordt bewerkstelligd overeenkomstig artikel 9 van de wet van 12 juni 1816, heeft de familieraad zich niet te bemoeien met de wijze van vereffening of zich uit te spreken over rechten welke medegerechtigden daarin kunnen doen gelden.**Alleen aan de voogd en de medegerechtigden komt de bevoegdheid toe de vereffening te bewerkstelligen in de vormen van voormelde wetsbepaling en onder toezicht van de vrederechter; de rechtbank is bevoegd eventueel te beslissen over de twistpunten, indien mocht blijken, dat de belangen van de minderjarige worden gekrenkt door uitbetaling van zijn aandeel enkel in geld, terwijl aan meerderjarige medegerechtigden onroerende goederen worden toebedeeld, of indien de rechtsgeldigheid van ingeroepen akten, waaruit rechten of plichten kunnen ontstaan, wordt betwist.*

Van Overbeke.

Gezien de beslissing van de familieraad over het minderjarig kind Lori Germaine Liane Van Overbeke, gehouden onder het voorzitterschap van de heer vrederechter van het tweede kanton Brugge op 9 april 1956;

Gezien het verzoekschrift van 22 april 1956 waarbij Meester A. Louf, pleitbezorger, in naam van Mejuffrouw Liane Van Overbeke, toeziende voogdes handelende als voogdes ter zake, bekrachtiging vraagt van voormelde beslissing;

Gezien de akte van 9 april 1956, waarbij de heer vrederechter van het tweede kanton te Brugge verzet aantekende tegen de bekrachtiging van voormelde beslissing van de familieraad, in zover ze de 2° en 5° beraadslaging betreft; dat verzet betekend geworden zijnde ten verzoeken van de heer procureur des konings te Brugge aan voormelde Mejuffrouw Liane Van Overbeke bij exploit van 6 juli 1956;

Gehoord de heer Marc Lamiroy, substituut-procureur des konings in zijn advies, en de heer rechter Marcel van Balberghe, in zijn verslag;

Gelet op artikel 888 van het wetboek van burgerlijke rechtspleging en artikel 9 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Overwegende dat voormelde beraadslaging, in zover ze beslist dat er geen reden bestaat tot wijziging van de hypothecaire waarborg (1), in zover ze Mejuffrouw Isabella van Parijs als bijzondere toeziende voogdes aanstelt (3) en in zover ze aan de toeziende voogdes

Mejuffer Liane Van Overbeke, optredende als voogdes, last geeft de aan de minderjarige toekomende gelden op een bepaalde wijze te storten (4), niet door de rechtbank dient bekrachtigd;

Overwegende, wat betreft het tweede punt van de beraadslaging, dat het niet duidelijk is of de familieraad de voogd heeft gemachtigd het initiatief te nemen van de vereffening, ofwel enkel zijn instemming betuigt heeft met een door de meerderjarige gerechtigden daartoe te nemen initiatief of met het akkoord van de voogd en van de meerderjarige gerechtigden om tot een minnelijke vereffening over te gaan;

Dat, in het eerste geval, de beslissing van de familieraad niet dient bekrachtigd door de rechtbank, en, in de twee laatste gevallen, de familieraad zelfs niet dien- de tussen te komen (artikel 465, B.W.; artikel 817 Rs.; artikel 9, W. 12 juni 1816; De Page, deel II, n° 192; Kluyskens, Personen- en Familierecht, n° 739; Laurent, deel 5, n° 66, 74 en 75; D. Rousseau, Des formes des partages et licitations avant et après la loi du 12 juin 1816, section II, § 2, en section III, Rev. dr. belge, deel VIII, blz. 332 en volgende; Van de Vorst, Studie in Tijds. Not., 1954, blz. 33 en volg.; Gent, 31 mei 1954, Tijds. Not. 1954, blz. 138 (met advies van de heer substituut van de procureur generaal J. Matthys (blz. 129), en het vonnis a quo van de rechtbank van eerste aanleg te Gent van 14 juli 1952, in zake Geirnaert (niet gepubliceerd);

Overwegende voor het overige dat, tenzij in de gevallen waarin de wet zijn tussenkomst voorziet of om advies te geven, de familieraad zich niet rechtstreeks te mengen heeft in het beheer van de voogdij (De Page, deel II, n° 108, 145 en 170; Gent 11 juli 1885, J.T. 1885, 1354); dat, hetzij hij gemachtigd is om de vereffening te vervolgen, hetzij hij zich tegen zulke vraag enkel te verdedigen heeft of samen met de meerderjarige gerechtigden akkoord is om tot een minnelijke vereffening over te gaan, de voogd voldoende macht bezit om de minderjarigen te vertegenwoordigen; dat, hetzij de vereffening voor de rechtbank wordt vervolgd of in der minne wordt bewerkstelligd overeenkomstig artikel 9 van de wet van 12 juni 1816, de familieraad zich niet te mengen heeft in de wijze van vereffening of zich uit te spreken heeft over rechten welke medegerechtigden erin kunnen doen gelden; dat het enkel aan de voogd en de medegerechtigden behoort deze vereffening te bewerkstelligen, in de vormen van voormelde wetsbepaling en onder toezicht van de vrederechter, en het aan de rechtbank behoort eventueel te beslissen over de twistpunten indien mocht blijken dat de belangen van de minderjarigen worden gekrenkt door zijn deel enkel in geld uit te betalen terwijl aan meerderjarigen medegerechtigden onroerende goederen worden toebedeeld (zie, over de principiële geldigheid van zulke samenstelling der kavels : J. Van de Vorst, Studie in J.J.P., 1917, blz. 99; J. Van de Vorst, Studie in Rev. Prat. Not., 1920, blz. 577; Verslag van de heer Jean Van Houtte op een voorontwerp van wet tot wijziging van titel VII van boek II van het tweede deel van het Wetboek van Burgerlijke rechtspleging, De Page, deel IX, blz. 1138; Rev. prat. not., 1939, blz. 673 en 691; F. Smout, studie in Tijds. Not., 1942, blz. 33 en volgende; J. Van de Vorst, Studie in zelfde tijdschrift, 1942, blz. 37 en volgende; A. J. Monballiu, studie in J. J. P., 1954, blz. 215 en volgende; A. Le Hon, studie in Rev. prat. not., 1953, blz. 1 en volg.; Gent, 31 mei 1954 voormeld, met referenties), of indien de rechtsgeldigheid van ingeroepen akten, waaruit rechten of plichten ontstaan kunnen, wordt betwist;

Overwegende dat er dus geen aanleiding bestaat de

beslissing van de familieraad op dit punt van haar beraadslaging te bekrachtigen (Garsonnet et C  zar Bru, Proc  d. civ., deel VIII, n   123, blz. 272);

Overwegende dat de bekrachtiging van de beslissing betreffende de doorhaling van de wettelijke hypotheek

Wijzende op tegenspraak, alle verdere en strijdige voorbarig blijkt, dat de noodzakelijkheid of de opportuniteit van deze doorhaling slechts zal blijken nadat de onverdeeldheid zal zijn vereffend;

Om deze redenen,

De rechtbank: zegt dat er in de huidige toestand der zaken geen aanleiding bestaat reeds te beslissen over de bekrachtiging van de beslissing van de familieraad, in zover ze de doorhaling voorziet van de wettelijke hypotheek ten laste van de voogd;

Zegt dat er geen aanleiding bestaat deze beslissing op de overige punten te bekrachtigen, verwerpt dienvolgens het verzoek tot bekrachtiging en het verzet van de heer vrederechter.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

25 mei 1957.

Voorzitter: M. Rozet.

Rechters: M.M. Helleputte en Symons.

Substituut Procureur des Konings: M. Declercq.

Advocaten: Mrs. Vertessen en Custers.

Wegverkeer. — Artikel 25/2b van het verkeersreglement is slechts van toepassing bij voldoende zichtbaarheid.

Zo artikel 25/2b van het verkeersreglement aan de bestuurder, die links afslaat, verbiedt de normale gang van het tegemoet komend verkeer te hinderen, is deze bepaling slechts van toepassing, wanneer hij, die de manoeuvre uitvoert zich rekenschap kan of moet geven van de aankomst van het tegemoet komend verkeer. In casu was dat niet het geval door onvoldoende zichtbaarheid ingevolge mist.

Thys t/ Vancluysen

Aangezien het feit ten laste van de verdachte gelegd, door het onderzoek ter terechtzitting in beroepaanleg gedaan, niet bewezen is gebleven;

Overwegende dat verdachte op 14 oktober, rond 24 uur te Roosbeek, op de steenweg Leuven-Tienen reed en in de aan zijn linkerkant gelegen Dorpstraat moest afslaan; dat, vooraleer deze manoeuvre uit te voeren, hij zijn richtingaanwijzer had doen werken en zich op het middenbaanvak had geplaatst overeenkomstig de beschikkingen van art. 24/2 van de wegcode; dat toen de verdachte over het derde baanvak reed om zijn draaibeweging te voltooien, zijn voertuig in botsing kwam met dit van de burgerlijke partij, die uit de richting Tienen afgereden kwam;

Overwegende dat indien art. 25/2b aan de bestuurder die links afslaat de normale gang van het tegemoetkomend verkeer verbiedt te hinderen, deze beschikking slechts van toepassing is, wanneer degene die de manoeuvre uitvoert zich rekenschap kan of moet geven van de aankomst van het tegemoetkomend verkeer; dat het, in casu, aan verdachte onmogelijk was, toen hij de baan overstak de burgerlijke partij te ontwaren; dat het inderdaad blijkt uit de inlichtingen door de verbaliserende rijkswacht verschaft dat de zichtbaarheid heel beperkt was en slechts 20    25 m. bedroeg;

Overwegende dat de aanrijding aan de burgerlijke partij alleen toe te schrijven is; dat zij inderdaad bekend gereden te hebben tegen een snelheid van 40 km. per uur, wat de duur van de zichtbaarheid op 2 seconden beperkt; dat de verdachte onmogelijk zijn manoeuvre kon uitvoeren op zo korte tijd vermits hij ook zijn snelheid moest aanpassen aan de zichtbaarheid;

Overwegende weliswaar dat de burgerlijke partij en de getuigen die met haar in het voertuig gezeten waren, beweren dat verdachte dwars over de baan stilstond, dat verdachte het stellig betwist en met hem al, de getuigen die in zijn voertuig gezeten waren.

.....

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST-NIKLAAS

1e kamer — 29 januari 1957.

Voorzitter: M. Dirix.

Rechters: MM. Blauwaert en Maes.

Referendaris: M. Cloquet.

Advocaten: Mrs. De Schrijver en Debbaut.

Koop en verkoop. — Algemene voorwaarden van de verkoper op factuur tegenover tussen partijen overeengekomen bijzondere bedingen.

Weliswaar kunnen de algemene voorwaarden van de verkoper niets wijzigen aan de bijzondere overeenkomsten van de partijen op de punten, welke die partijen speciaal hebben geregeld, maar het principe, dat de aanvaarding van de factuur zowel de algemene als de bijzondere voorwaarden van de facturen betreft, is ook toepasselijk op de bedingen, die de overeenkomst aanvullen op punten van aanvullend recht.

De algemene voorwaarden van de verkoper zijn toepasselijk op alle delen van het voorwerp van de verbintenis, juist omdat zij « algemeen » zijn, zodat de aanvaarding van de algemene voorwaarden bij de ontvangst van een gedeeltelijke factuur ook geldt voor de andere delen van het contract, die later aanleiding geven tot betwisting.

Biesbroec t/ Darche.

Overwegende dat de vordering tot de verbreking strekt ten nadele van verweerder, van een aannemingsovereenkomst tussen partijen op 10 april 1956 afgesloten, en waarbij verweerder zich tegenover eiser verbond de studie te maken en de uitvoering te verwezenlijken van een waterzuiveringsinstallatie in de fabriek van eiser;

Overwegende dat de vordering gesteund is op het feit dat de installatie gebreken zou vertonen en onvolledig zou zijn, en op het feit dat verweerder zou weigeren gezegde gebreken te verhelpen en de werken te voltooien;

Overwegende dat eiser bovendien tegen verweerder de betaling vordert van 200.000 frank schadevergoeding;

Overwegende dat eiser van verweerder reeds twee facturen in verband met de litigieuze werken heeft ontvangen, naargelang de vordering van de werken, de   ne dd. 14 mei 1956 en belopende 39.250 frank, de tweede dd. 27 augustus 1956 en belopende 43.281 fr.;

Overwegende dat beide facturen onderaan op de rugzijde de volgende vermelding dragen: « Les factures sont payables    Bruxelles, les tribunaux étant seuls compétents pour toute contestation »;

Overwegende dat eiser die facturen heeft betaald

zonder de minste opmerking en ze derhalve heeft aanvaard;

Overwegende dat verweerder, op grond van voormeld beding, terecht de onbevoegdheid «ratione loci» van de Rechtbank van Koophandel te Sint Nikolaas-Waas opwerpt;

Overwegende dat verweerder tegenstelt dat de overeenkomst bewezen is door een geschrift waarin reeds meerdere modaliteiten nauwkeurig vastgesteld werden;

Overwegende dat verweerder staande houdt dat een gedrukte clause op een factuur, de cliënt niet bindt wanneer zij aan een voordien afgesloten contract iets wijzigt of zelfs wanneer zij er iets aan toevoegt;

Overwegende dat dit standpunt niet gegrond voorkomt;

Overwegende dat weliswaar de algemene voorwaarden van de verkoper niets kunnen wijzigen aan de bijzondere overeenkomsten van de partijen op de punten welke die partijen speciaal hebben geregeld (zie A.P.R. Factuur, n° 523 en volg.);

doch dat men niet inziet waarom het price dat de aanvaarding van de factuur, zowel de algemene als de bijzondere voorwaarden van de facturen, betreft (Eod. loc. n° 491), niet toepasselijk zou zijn op de bedingen die de overeenkomst aanvullen op punten van aanvullend recht (zie noot E.V. in J.C.F. 1936, blz. 258; 1937, blz. 271; Hrb. Gent, 23 Juli 1938, J.C.F. 1938, blz. 115);

Overwegende dat verweerder — even ten onrechte — verder tegenstelt dat het betwist beding alleszins slechts kan gelden wat betreft dat deel van het contract dat met de aanvaarde facturen verband houdt, en niet toepasselijk zou zijn op andere delen van het voorwerp van de litigieuze overeenkomst vooral niet op het saldo waarvan de betaling juist wordt geweigerd;

Overwegende dat de algemene voorwaarden van de verkoper, juist omdat zij «algemeen» zijn, toepasselijk zijn op alle delen van het voorwerp van de verbintenis, zodat de aanvaarding van gezegde algemene voorwaarden bij de ontvangst van een gedeeltelijke factuur, ook geldt voor de andere delen van het contract die later aanleiding geven tot betwisting;

Om deze redenen,

de Rechtbank, makende melding dat artikels 2 en 30 tot 42 van de wet van 15 Juni 1935 nageleefd werden,

Verklaart zich onbevoegd «ratione loci», verklaart dienvolgens de vordering niet ontvankelijk en verzendt de partijen om zich te voorzien vóór de bevoegde rechter.

Verwijst eiser in de kosten.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

VREDEGERECHT TE KORTRIJK

6 augustus 1957

Rechter: M. Vandeputte.

Advocaten: Mrs De Gryse, Kempinaire loco Tahon en Leuridan.

Onrechtmatige daad. — Aansprakelijkheid van de ouders voor hun minderjarige kinderen. (art. 1384, tweede lid, B.W.).

Aan art. 1384, tweede lid, B.W., ligt ten grondslag de verplichting van de ouders een degelijke opvoeding en bewaking van hun kinderen te verzekeren.

De ouders zijn verantwoordelijk, wanneer zij de daad, die aanleiding heeft gegeven tot aansprakelijkheid van hun kind, niet belet hebben, terwijl zij de plicht hadden dit te doen.

Deze aansprakelijkheid moet geapprecieerd worden in verband met de reële omstandigheden: de bewakingsplicht van de ouders moet in verband worden gebracht met de leeftijd van het kind, zijn karakter, het milieu, waarin het verkeert.

Men kan niet zeggen, dat de ouders in casu een fout bedreven hebben door hun kind naar school te sturen zonder het van dichtbij te volgen; het is normaal en algemeen, dat kinderen op deze leeftijd naar school gaan per fiets.

Door het feit zelf hun kinderen naar school te sturen per fiets stemmen de ouders echter in met het op zich nemen van een zeker risico en moeten zij zich ervan vergewissen, dat hun kinderen tenminste op de hoogte zijn van de elementaire regels van het verkeersreglement.

Vierin t/ Buysens en Laverge.

Aangezien de vordering strekt tot het veroordelen van verweerders, als burgerlijk verantwoordelijke of in hun hoedanigheid van beheerders van de goederen hunner minderjarige kinderen, in het betalen van een som van 3.275 Fr., schade aan de wagen van aanlegger aangedaan ter gelegenheid van een ongeval gebeurd op 24.4.1956, waarvoor aanlegger de aansprakelijkheid lastens verweerders legt;

1. Feitelijke omstandigheden.

Op 24 April 1956 rond 13.20 uur bestuurde aanlegger een auto, rijdende uit richting Kortrijk, langs de Oude-naardesteeweg: op zelfde ogenblik reden naar richting Kortrijk op het rijwielpad Laverge Raphaël, zoon van 2e gedaagde, Mullie Germain en Buysens Luc, zoon van 1e verweerder;

Op zeker ogenblik reed Laverge Raphaël van het rijwielpad weg, zwenkend op de baan alwaar hij gegrepen werd door de auto van aanlegger;

Aan de politie verklaarde aanlegger dat het hem bleek dat de jongens tamelijk rap reden, een soort kleine wedren; Buysens Luc verklaarde dat hij in aanraking gekomen was met het achterwiel van de voor hem rijdende Mullie, waardoor hij rechts zwenkte hetgeen Mullie ook gewaar geworden was;

Getuige Van Outrijve verklaarde dat Laverge, die laatst reed moest zwenken uit reden van de beweging van Buysens;

2. Aansprakelijkheid.

Overwegende dat Buysens Luc een fout pleegde,

doordat hij inderdaad zijn snelheid niet meester was zodanig dat hij door een onhandige beweging terecht kwam op de fiets van de voorligger;

Overwegende dat, theoretisch, Laverge een uitwijkingsmanoeuvre deed veroorzaakt door de fout van de voorligger Buysens;

Dat hij echter niet van alle fout vrij uitgaat: immers is het vanzelfsprekend dat daar waar hij te dicht bij de voorliggende fietser reed, hij zich in de onmogelijkheid stelde zich al was het maar tegenover de lichtste afwijking van zijn voorligger te beschutten: deze onvoorzichtigheid is precies het geval van art. 26/1: het behoorde hem een zekere afstand te laten tegenover zijn voorliggers, immers is het vanzelfsprekend dat een in beweging zijnde fietser niet altijd de perfecte rechte lijn kan volgen en dat diegene die achter hem rijdt toch deze afstand moet laten of minstens een plaats innemen die hem toelaat door een korte reflexe beweging zijn veiligheid te verzekeren;

3. Art. 1384.

Overwegende dat aan de grond van art. 1384 paragraaf 2 de verplichting ligt van de ouders een degelijke opvoeding en bewaking van hun kinderen te verzekeren (vgl. Rev. Crit. 1952-69), de ouders zijn verantwoordelijk wanneer zij de handeling die aanleiding geeft tot aansprakelijkheid van hun kind niet belet hebben wanneer zij de plicht hadden het te doen, H. v. V. 6.3.50, Pas. I 477);

dat inderdaad deze aansprakelijkheid moet geapprecieerd worden in verband met de reële omstandigheden: de bewakingsplicht der ouders moet in verband gesteld worden met de ouderdom van het kind, zijn karakter, het milieu waar het verkeert (Rev. Crit 55 blz. 231 nr. 36);

Overwegende dat in huidig geval men niet kan zeggen dat de ouders een fout bedreven hebben met hun kind naar school te sturen zonder het van dicht bij te volgen: het is normaal en algemeen dat de kinderen op deze ouderdom naar school gaan per fiets;

dat echter door het feit zelf hun kinderen naar school per fiets te sturen de ouders in het opnemen van een zeker risico toestemmen en zich ervan moeten vergewissen dat de kinderen minstens op de hoogte zijn van de elementaire regels der wegcode;

dat bij gebreke zich hiervan te verzekeren de aansprakelijkheid der ouders in het gedrang komt;

Overwegende dat ter zake verweerders niet bewijzen dat de kinderen op de hoogte gesteld waren van deze regels: dat het principe « goede opvoeding » inderdaad het onderwijs van deze principes moet bevatten, gelet op de concrete omstandigheden der zaak;

Overwegende dat zulks trouwens een noodzakelijkheid is in het belang van derde weggebruikers, die tegenover meestal totaal insolvente minderjarigen staan, die door hun soms onbesuisde houding op de baan een dubbel gevaar daarstellen;

dat het vermoeden van art. 1384 al. 2 ter zake dus toepassing vindt en het tegenbewijs door verweerders niet geleverd is: de omstandigheden der zaak bevestigen eerder het algemeen principe.

4. Schade.

Overwegende dat de schade der som bedraagt van 2.825 fr. meer 300 fr. ex aequo et bono voor derving, zij: 3.125 fr.;

ARBEIDSGERECHT TE LEUVEN

Kamer voor werklieden — 6 september 1957

Voorzitter: M. Deneef.

Raadsheren: M.M. Du Jardin en Verlinden.

Rechtskundig bijzitter: M. Pelz.

Verbintenis. — Begrip bevrijdende overmacht.

Overmacht is een buitengewone en onvoorziene gebeurtenis, onafhankelijk van de wil van de inroepende partij, die een volstrekte en definitieve onmogelijkheid met zich brengt een verplichting na te komen.

Het is nodig, dat die gebeurtenis een onoverkomelijke hindernis voor de nakoming van de verbintenis oplevert.

Niet als overmacht kan worden beschouwd een zelfs buitengewone en onvoorziene gebeurtenis, die eenvoudig een tijdelijk beletsel doet ontstaan en de nakoming van de verbintenis moeilijker of lastiger maakt.

Maes t/ Mabesoone.

Aangezien door partijen niet betwist werd dat de genaamde Maes Arthur, minderjarige zoon van aanlegger Maes Calixte, in dienst van verweerder is geweest, als houtbewerker, van 3 september 1956 tot 6 februari 1957, aan een uurloon van 19,72 frank;

Dat het tussen partijen hangend geschil alleen berpt is tot een kwestie van vooropzegging;

Aangezien aanlegger beweert dat zijn zoon volledig werkloos werd gesteld door verweerder voor onbepaalde duur, sinds 6 februari 1957, zonder dat verweerder de wettelijke voorschriften van artikelen 19 en 22 der wet van 4 maart 1954, op de arbeidsovereenkomst der werklieden, betreffende de opzegging geëerbiedigd heeft;

Dat het een opzegvergoeding vordert van 1.893,12 fr.;

Aangezien verweerder aanvoert dat hij niet verplicht is deze vergoeding te betalen; dat hij zich steunt op artikel 16,5° van de geordende tekst van de wet van 10 maart 1900, gewijzigd bij de wetten van 22 juni 1952 en 4 maart 1954, betreffende het arbeidskontraat, om de overmacht in te roepen, bestaande in het feit dat hij zijn borstelfabriek heeft moeten stop zetten en zich in de noodzakelijkheid zag al zijn personeel af te danken, spruitende uit de dubbele oorzaak dat hij slachtoffer is geweest van een bloed-aandrag in de hersenen, met eenzijdige verlamming, en daarenboven dat de grondstoffen kwamen te ontbreken, en zijn echtgenote niet in staat is zich met de onderneming bezig te houden.

Aangezien een geval van overmacht een buitengewone en onvoorziene gebeurtenis is, onafhankelijk van de wil van de inroepende partij, die een volstrekte en definitieve onmogelijkheid met zich brengt een verplichting uit te voeren en er de uitdoving van teweeg brengt;

Dat het nodig is dat die gebeurtenis een onoverkomelijke hindernis tot de volbrenging van de verplichting uitmaakt;

Dat niet als een geval van overmacht kan worden beschouwd, een zelfs buitengewone en onvoorziene gebeurtenis, die eenvoudig een tijdelijk beletsel zou doen ontstaan en de uitvoering van een overeenkomst moeilijker of lastiger zou maken;

Aangezien, weliswaar, het bewezen is door een geneeskundig getuigschrift van dokter Vincent Smekens van Herent, afgeleverd op 2 april 1957, dat verweerder Mabesoone Georges «sinds 20 december

1956, ten gevolge van een ernstige ziekte, volstrekt onbekwaam is zich te verplaatsen en zijn zaken te besturen of enige beslissing te treffen»;

Dat het nochtans, in rechte en in feite, uit dit attest niet genoegzaam blijkt dat deze gezondheids-toestand een volstreekte en definitieve onmogelijkheid voor verweerder met zich gebracht heeft om zijn zaak, hetzij rechtstreeks, hetzij door familieleden of door ondergeschikten, te beheren;

Dat voor het overige — met uitzondering van het getuigschrift van dokter Smekens — verweerder geen enkel ander element inbrengt, dat zou rechtvaardigen dat zijn gezondheidstoestand een definitief onoverkomelijke hindernis daartelt voor de volbrenging van zijn verplichtingen tegenover aanlegger, en dit ook niet aangeboden heeft te bewijzen.

Aangezien het ook niet bewezen is dat de nodige grondstoffen kwamen te ontbreken, op het ogenblik van de plotselinge ziekte van verweerder, en dat de voortzetting van het bedrijf van verweerder daardoor absoluut onmogelijk werd gemaakt;

Dat daarenboven het tijdelijk ontbreken van grondstoffen en van werk geen geval van overmacht kunnen verwekken, met recht tot onmiddellijke afdanking zonder vooropzeg; cfr.: Geysen, Arbeidsrechtspraak (1949-1955), bl. 199, n° 528 tot 531.

Om deze redenen,

Het Arbeidsgerecht van Leuven — Kamer der Werklieden;

Na beraadslaging volgens de wet;

Gelet op artikels 19 en 22 der wet van 4 maart 1954 op de arbeidsovereenkomst der werklieden;

Zegt dat verweerder niet bewezen heeft dat, door overmacht gedwongen, het arbeidskontraat van zijn gewezen werkman Maes Arthur, minderjarige zoon van aanlegger Maes Calixte, teniet gegaan is en een einde genomen heeft zonder dat hij gehouden was een vergoeding te betalen ten titel van vooropzeg;

Beslist voor recht dat de eis van aanlegger aldus ontvankelijk en gegrond is;

Veroordeelt verweerder om te betalen aan eiser, qualitate qua, een schadevergoeding wegens onrechtmatige kontraktreuk gelijk aan het loon van 14 dagen of 96 u. $\times$ 19,72 fr. = 1.893,12 fr., met de gerechterlijke intresten en de kosten van het geding.

BIBLIOGRAPHIE

Nederland

Blaas F., J. Cornel en R. Staal. — Praktische behandeling van belastingwetten. 's Gravenhage, Delwel.

Brakel G. van. — De bevoegdheid der rechterlijke macht in burgerlijke zaken (art. 2 Wet rechterlijke organisatie). Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink.

Dooyeweerd H. — Inleiding tot de encyclopaedie der rechtswetenschap. (College-dictaat). Amsterdam, H. J. Paris.

Drost H. — Oudedags- en gezinsverzorging. Deventer, A. E. Kluwer.

Financiële, De, verhouding tussen het rijk en de gemeenten. 's Gravenhage, Vereniging van Nederlandse gemeenten.

Fiscaal arrestenboekje. Keuze uit 10.000 fiscale arresten. Met medew. van H. J. Hellema, H. J. Doedens, B. Schendstok e.a. Amsterdam, FED.

Gids betreffende Nederlandse literatuur en jurisprudentie inzake gemeentebeheer en -administratie over het jaar 1957. Uitgeg. vanwege de Vereniging van Nederlandse gemeenten. Bew. door P. Noordenbos en H. D. van Wijk. Met medew. van M. C. de Bode. Alphen aan den Rijn, N. Samsom.

Hueting B. en A. Sanders. Organisatie, administratie en controle van hypotheekbanken. 2e dr. Herz. door B. Hueting en W. van Bork. Purmerend, J. Muusses.

Kleijn A. — Besturen als kunst. Inaug. rede. Alphen aan den Rijn, N. Samsom.

Poel J. van der. — De vooropstellingen van ons belastingrecht. 2de dr. Amsterdam, FED.

Prins P., A. Sluiter en J. Zeylstra-Van Loghem. Inleiding in het kinderrecht en de kinderbescherming. Met een inleiding van M. van de Werk. 4de dr. Alphen aan den Rijn, N. Samsom.

Timmermans J. — Rijks- en provinciale belastingen. Handleiding voor studerenden. Alphen aan den Rijn, N. Samsom.

Vuure A., van. — De huurwet en de blokkering. Wijziging huurwet van 1.8.1957 en wet grootboek woningverbetering. Alphen aan den Rijn, N. Samsom.

Wijthoff W. — De staatsinrichting van Nederland. 8e dr. Haarlem, De Erven F. Bohn.

Zadel A. — De hoofdzaken van het Nederlandse gemeenterecht. IJmuiden, Vermande Zonen.

Frankrijk

Aucioly H. — La Liberté des mers et le droit de pêche en haute mer. Pedone.

Allard R. et Kiéner G. — Domaine et travaux publics. Eyrolles.

Casalunga A. — Traité technique et pratique des brevets d'invention. T. III. Libr. gén. droit et jurisprudence.

Chauveau R. — La Pratique des successions. J. Delmas.

Collin B. — Le Problème juridique des Lieux saints. Sirey.

Conseil d'Etat. — Etudes et documents. N° 11; Année 1957. Sirey.

Crémieu L. — Traité élémentaire de droit civil. T. I. La Pensée universitaire.

Del Vecchio G. — Européisme et cosmopolisme. Pedone.

Gendrel M. — Les Mariages in extremis « Et thalami et tumuli sic fuit una dies ». Libr. gén. droit et jurisprudence.

Goyet, Rousselet et Patin. — Droit pénal spécial. 7e édit. Sirey.

Langrod G. — Problèmes du Secrétariat International. (Quelques tendances administratives récentes à l'organisation des Nations Unies). Pedone.

Laufenburger H. — Finances comparées. 3e édit. Sirey.

Luce E. P. — L'Acte de naissance d'une République africaine autonome. Le Referendum du Togo (28 oct. 1956). Pedone.

Perraud-Charmantier A. — Loyers 1958. Code pratique commenté. Libr. du journal des notaires et des avocats.

Perrin G. — L'Agression contre la Légation de Roumanie à Berne et le fondement de la responsabilité internationale dans les délits d'omission. Pedone.

Personnaz J. — Droit des mines. (Gisements, Mines, Minières et Carrières). Libr. techniques.

Plaisant R., Leblond J., Blancher R. — Droit fiscal de la propriété industrielle, littéraire et artistique. Libr. techniques.

Roche E. — L'Activité du Conseil Economique (1954-1957). Publications économiques et sociales.

- Rodière R.* — Droit commercial. 3e année. Sirey.
- Romeuf J.* — Traité de l'entreprise. 3e partie: Les Cadres juridiques de l'entreprise. Publications économiques et sociales.
- Sloutzky N.* — Le Bombardement aérien des objectifs militaires. Pedone.
- Speth F.* — La Divisibilité du patrimoine et l'entreprise d'une personne. Libr. gén. droit et jurisprudence.
- Verdross A.* — La Neutralité dans le cadre de l'O.N.U. particulièrement celle de la République d'Autriche. Pedone.
- Vernon G.* — Le Président directeur général dans les Sociétés anonymes. Ses obligations, ses droits. Libr. gén. droit et jurisprudence.

Engeland

- Benas B. B. & R. C. Essenhigh.* — Precedents of Pleadings: Common Law and Chancery. - Sweet & M.
- Benenson P.* — The Future of Legal Aid. - Fabian Soc.
- Burns J.* — Conveyancing Practice. - W. Green.
- Charlesworth J.* — Negligence: 1st Suppt. to 3r.e. - Sweet & M.
- Chitty T.* — The Law of Contracts: 3rd Cum. Suppt. tot 21 e. F. M. Drake. Sweet & M.
- Clerk J. F. & W. H. Lindsell.* — The Law of Torts: 3rd Cum. Suppt. tot 11r.e. F. M. Drake. Sweet & M.
- Dobie W.* — Plain Tales from the Courts. W. Green.
- Gillhespy E.* — Solicitors' Diary, Almanac and Legal Directory. Waterlow.
- Gormley J. & R. Barker.* — The Solicitors' Clerks' Handbook. Sweet & M.
- Grant H.* — Marriage, Separation and Divorce. Stevens & Sons.
- Griffith J. & H. Street.* — Principles of Administrative Law. 2 e. Pitman.
- McAulay J.* — Questions and Answers on Contracts. Sweet & M.
- Metcalfe O.* — General Principles of English Law. Cassell.
- Rogers J. & W. Mcfarland.* — The Motorist and the Law. Pitman.
- Valentine D.* — The Housing Act, 1957. Sweet & M.
- Vickery B.* — Law and Accounts of Executors, Administrators and Trustees. Cassell.

Zwitzerland

- Aebi H.* — Der Begriff des Verschuldens im Privatrecht und im Strafrecht. Diss. jur. Zürich 1957.
- Andelfinger R.* — Das Ermessen des Strafrichters bei der Anwendung des bedingten Strafvollzugs nach schweizerischem und deutschem Recht. Diss. jur. Basel 1957.
- Boroumand A.* — La licéité constitutionnelle de la conclusion des traités instituant une communauté supranationale. Thèse droit Genève 1956.
- Bumbacher H.* — Der Begriff der äquivalenz im Patentrecht, insbesondere seine Bedeutung für chemische Erfindungen. Diss. jur. Zürich 1957.
- Brunner E.* — Das schweizerische Patentregister. Diss. jur. Zürich 1957.
- Bühler O.* — Das Postulat der Besteuerung der öffentlichen Unternehmungen der Kantone und Gemeinden durch den Bund. Diss. rer. pol. Bern 1957.
- Egger J.* — Der Schutz des Vermögens gegen die Geldentwertung. 3. erw. Aufl. Zürich, Selbstverlag 1958.
- Frey E.* — Die Gesetzgebung des Bundes und der Kan-

tone über die Bildung von Arbeitsbeschaffungsreserven der privaten Wirtschaft. Diss. jur. Zürich 1957.

- Gladivic M.* — Le système constitutionnel yougoslave (au 20e siècle). Thèse droit Genève 1957.
- Hainard P.* — Der rechtlich zulässige Inhalt des Versicherungsvertrages nach dem BG über den Versicherungsvertrag vom 2. April 1908. Diss. jur. Zürich 1957.
- Hardmeier U.* — Rechtsprobleme der paritätischen Personalversicherungseinrichtung. Winterthur, Keller 1957.
- Heggl F.* — Das summarische Verfahren nach luzernischem Zivilprozessrecht. Diss. jur. Zürich 1957.
- Hess L.* — Die Klageänderung im zürcherischen Zivilprozess. Diss. jur. Zürich 1957.
- Hess P.* — Das Anwaltsmonopol. Diss. jur. Zürich 1957.
- Hinderling A.* — Die reformatorische Verwaltungsgerichtsbarkeit. Dis. jur. Zürich 1957.
- Huttenlocher L.* — L'imposition des personnes morales en droit neuchâtelois. Contribution à l'étude de l'imposition des sociétés à base de capitaux en fonction de l'intensité du rendement. Thèse sc. commerc. et écon. Neuchâtel 1957.
- Schweizerisches Jahrbuch für internationales Recht.* 13, 1956. Annuaire suisse de droit international. Hrg. von der Schweizer Vereinigung für internat. Recht. Zürich, Polygr. Verlag.
- Jagmetti R.* — Vollziehungsverordnungen und gesetzvertretende Verordnungen. Diss. jur. Zürich 1957.
- Kamber R.* — Das Zustellwesen im schweizerischen Zivilprozess. Winterthur, Keller 1957.
- Kappeler D.* — Les réserves dans les traités internationaux. Bâle, Verlag für Recht und Ges. 1958.
- Kaufmann E.* — Bundesrat Jakob Dubs und die Bundesrevision von 1872-74 im Lichte seiner Zeitung «Die Eidgenossenschaft». Thèse droit Fribourg, 1957.
- Keller A.* — Die Körperverletzung im schweizerischen Strafrecht. Diss. jur. Zürich 1957.
- Kobelt K.* — Der adäquate Kausalzusammenhang und der Umfang der Schadendeckung in der privaten Feuerversicherung. Diss. jur. Bern 1957.
- Kornmann S.* — Die vorsorgliche Beschlagnahme von Seeschiffen. Diss. jur. Zürich 1957.
- Langenegger E.* — Das Ehrenbürgerrecht. Winterthur, Keller, 1957.
- Lienhart E.* — Die Ehescheidung im schweizerischen Recht. 3. Aufl. Zürich, Rechtshilfe-Verlag 1958.
- Morger H.* — Die Prüfungspflicht der internen und externen Kontrollstelle im schweizerischen Aktienrecht. Winterthur, Schellenberg 1957.
- Näf H.* — Die Bedeutung der Handlungsunfähigkeit im Gesellschaftsrecht. Diss. jur. Zürich 1957.
- Nell A.* — Die Beförderungspflicht der Eisenbahnen. Diss. jur. Bern 1957.
- Peter H.* — Actio und writ. Eine vergleichende Darstellung römischer und englischer Rechtsbehelfe. Habschr. jur. Zürich 1957.
- Reiff J.* — Die aktienrechtliche Bedeutung der staatlichen Aufsicht über die Banken. Winterthur, Schellenberg 1957.
- Roggwiler H.* — Der «wichtige Grund» und seine Anwendung in ZGB und OR. Diss. jur. Zürich 1957.
- Rottenberg M.* — Der Sittlichkeitsverbrecher und seine strafrechtliche Behandlung. Diss. jur. Zürich 1957.
- Ryser H. U.* — Der Versicherungsvertrag im internationalen Privatrecht. Diss. jur. Bern 1957.
- Schellenberg A.* — Die Verfassungsrechtspflege der politischen Bundesbehörden. Diss. jur. Zürich 1957.
- Schnitzer A.* — Handbuch des internationalen Privatrechts, einschliesslich Prozessrecht, unter beson-

- derer Berücksichtigung der schweizerischen Gesetzgebung und Rechtssprechung. 4., neubearb. Aufl. Basel, Verlag für Recht und Ges.
- Schumacher L.* — Gerichtsstand und Betreuungsort der Geschäftsniederlassung. Diss. jur. Zürich 1957.
- Siegrist K.* — Probleme aus dem Gebiete der Real-Exekution. Analoge Anwendung von Bestimmungen des Schuldbetreibungs- und Konkursrechtes in der kantonalen Zwangsvollstreckung. Winterthur, Schellenberg 1958.
- Sommaruga C.* — La posizione costituzionale del Capo dello Stato nelle costituzioni francese ed italiana del dopoguerra. Diss. jur. Zürich 1957.
- Späthli P.* — Die Sabotage und die Verletzung vertraglicher Leistungspflichten. Diss. jur. Zürich 1957.
- Stauffacher W.* — Schweizerisches Obligationenrecht. Zürich, Orell Füssli, 1957.
- Stöckli H.* — Revisionenvorschläge zum Nidwaldner Zivilrechtsverfahren. Thèse droit Fribourg 1957.
- Wagner J.* — Der Präventivcharakter der Nebenstrafen des Schweizerischen Strafgesetzgebung und deren Umwandlung in Massnahmen. Diss. jur. Basel 1957.
- Wehrli B.* — Fabrikations- und Geschäftsgeheimnisse im Zivil- und Strafprozess. Diss. jur. Zürich 1957.
- Wyss J. A.* — La péremption dans le Code civil suisse. Thèse droit Lausanne 1957.
- Weiss B.* — Nichtigkeit, Anfechtbarkeit und Widerruf von Betreibungshandlungen. Winterthur, Schellenberg 1957.

Duitsland

- Arbeits- und Sozialrecht* in Zeitschriften. — Eine systematische Bibliographie von Aufsätzen mit einschlägigen Entscheidungen, Literaturübersicht, Verfasser- u. Stichwortverzeichn. Bearb. von Edmund Cornelissen. 1957, Halbjahresb. 2. - Bad Godesberg, Cornelissen, 1958.
- Bartholomä W.* — Vermögensübernahme. Regensburg, Walhalla u. Praetoria Verl. 1957.
- Beitzke G.* — Das Verhältnis von Justiz und Verwaltung im Bereich standesamtlicher Tätigkeit. Frankfurt a.M., Verl. f. Standesamtswesen 1957.
- Berg H.* — Uebungen im bürgerlichen Recht. Berlin, de Greyter 1957.
- Aktuelle *Bibliographie* zum deutschen Steuerrecht. 1930-1945. Frankfurt a.M., Klostermann 1957.
- Böhm W. u. Th. Jund.* — Die Dienstverhältnisse der Angestellten und Arbeiter bei öffentlichen Verwaltungen und Betrieben. ATO, TO, A, TO. B. Samml. d. geltenden Rechts einschliessl. d. Dienstordnungen, Tarifverträge u. Verwaltungsanordnungen. Hamburg, v. Decker 1957.
- Brand A.* — Die Grundbuchsachen in der gerichtlichen Praxis. 9., verb. u. verm. Aufl. von Leo Schnitsler. Berlin, Springer 1957.
- Bünger L. u. R. Becker.* — Deutsches Beamten-gesetz in der für niedersächsische Beamte geltenden Fassung. Göttingen, Schwartz 1957.
- Friedrich C.* — Totalitäre Diktatur. Stuttgart, Kohlhammer 1957.
- Geck L.* — Zur Sozialreform des Rechts. Stuttgart, Enke 1957.
- Grass A.* — Die Ehegattenbesteuerung. Stuttgart, Forckel 1957.
- Haegel K.* — Beurkundungsrecht. Regensburg, Walhalla u. Praetoria Verl. 1956.
- Hardwig W.* — Die Zurechnung. Hamburg, Cram, de Gruyter & Co, 1957.
- Hartlieb H. von.* — Die Filmbestimmungen der Jugendschutz-Novelle. — Baden-Baden, Verl. f. angewandte Wissenschaften 1957.

- Hegenbarth K.* — Strafvollstreckungsordnung. Kommentar. Münster Westf., Aschendorff 1957.
- Hentig H. von.* — Probleme des Freispruches beim Morde. Tübingen, Mohr (Siebeck) 1957.
- Herzfeld H.* — Demokratie und Selbstverwaltung in der Weimarer Epoche. Stuttgart, Kohlhammer 1957.
- Heusinger B. u. J. Wiefels.* — Zivilprozess. 2. Düsseldorf, Schwann 1957.
- Hoeres O.* — Die Einkommensteuer. Wiesbaden, Gabler 1957.
- Janetzke G. u. H. Hallensleben.* — Der Jagdschutz in der Praxis. Hamburg, Parey, 1957.
- Das öffentliche Recht der Gegenwart. *Jahrbuch* des öffentlichen Rechts der Gegenwart. Hrsg. von G. Leibholz. N. F. Bd. 6. Tübingen, Mohr (Siebeck) 1957.
- Kommentar zum Handelsgesetzbuch.* Berlin, de Gruyter 1957.
- Küchenhoff G. u. E. Küchenhoff.* Allgemeine Staatslehre. 3. Aufl. Stuttgart, Kohlhammer 1957.
- Mäder K. u. H. Reichard.* — Die wichtigsten Aenderungen des Personenstandsgesetzes 1957. Frankfurt/M., Verl. f. Standesamtswesen 1957.
- Malz H.* — Beamtenrechtsrahmengesetz vom 1. Juli 1957 und Bundesbeamten-gesetz in der Fassung vom 18. September 1957 mit allen Durchführungsbestimmungen. Köln, Verl. Anst. d. Dt. Beamtenbundes 1957.
- Malz H.* — Gesetz zur Regelung der Rechtsverhältnisse unter Artikel 131 des Grundgesetzes fallenden Personen in der Fassung vom 11. September 1957. Schriftenreihe d. Dt. Beamtenbundes.
- Marquardt J.* — Römische Staatsverwaltung. 3. Aufl. Unveränd. fotomech. Nachdr. d. 2. Aufl. von 1885. Bd. 1-3. Darmstadt, Wissenschaftl. Buchgesellsch. 1957.
- Massfeller F.* — Das Güterrecht des Gleichberechtigungsgesetzes. Düsseldorf, Verl. Handelsblatt 1957.
- Mezger E.* — « Verbrechen als Schicksal » nach neueren japanischen Forschungen. München, Verl. d. Bayer. Akad. d. Sitzungsberichte. Philos.-histor. Klasse. Jg. 1957.
- Mundt A., E. Oprée u. E. Frister.* — Berliner Recht für Schule und Lehrer. Berlin, Kulturbuch-Verl. 1957.
- Peters H.* — Handbuch der Krankenversicherung. Stuttgart, Kohlhammer 1957.
- Rasche G.* — Das deutsche Staatsangehörigkeitsrecht. Münster Westf., Aschendorff 1958.
- Sattelmacher P.* — Bericht, Gutachten und Urteil. Berlin, Vahlen 1957.
- Schieckel H.* — Unfallversicherung. Frankfurt a.M., Verl. Kommentator 1957.
- Schmidt R.* — Bürgerliches Recht. Ein Lehrbuch seiner Grundzüge. Bd. 4. Berlin, Duncker & Humblot 1957.
- Schulz-Lücke G.* — Das Verwaltungsgerichtsverfahren in Berlin. Berlin, Selbstverl. 1957.
- Wiefels J.* — Freiwillige Gerichtsbarkeit, 33-35 umgearb. Aufl. Düsseldorf, Schwann, 1957.
- Wiefels J.* — Bürgerliches Recht. Sachenrecht (Liegenschafts- u. Fahrnisrecht). Düsseldorf, Schwann 1957.
- Wiefels J.* — Bürgerliches Recht. Schulrecht. Stuttgart, Kohlhammer 1957.

Oostenrijk

- Hoegner W.* — Leitfaden für Staatsbürgerkunde. Wien, Bayerischer Landwirtschaftsverl. 1958.
- Lager A.* — Bewertung und Vermögensbesteuerung.

Rechtsvorschriften, Entscheidungen, Erl. u. Sachreg. Wien, Kristal-Verl. 1957.

Pigler V. — Aus dem geltenden Arbeitsrecht. Wien, Braumüller 1957.

Rapis K. — Theoretische und Praktische Daktyloskopie. Wien, Braumüller 1957.

Twaach A. — Kommentar zum Bewertungsgesetz. Wien, Orac 1957.

Ude J. — Todesstrafe, ja - oder nein? Grundlsee, Ude 1957.

BALIELEVEN

VLAAMSE CONFERENTIE VAN DE BALIE BIJ HET HOF VAN BEROEP TE GENT

De Heer René Piret, Raadsheer in het Hof van Verbreking, Professor aan de Universiteit te Leuven, spreekt over: « Evolution de la Responsabilité civile en France et en Belgique ».

Op zaterdag, 1 maart jl., ging in de zittingszaal van de Eerste Kamer van het Hof van Beroep te Gent, andermaal een vergadering door van de Vlaamse Conferentie van de Balie bij het Hof van Beroep te Gent. Deze maal had de Conferentie, wier zeer intensieve activiteit getuigt van de geestdriftige ijver van haar Bestuur en van de warme belangstelling van haar leden, als spreker uitgenodigd, de Heer René Piret, Raadsheer in het Hof van Verbreking en Professor aan de Universiteit van Leuven.

Dat alleen reeds de naam van deze figuur uit de Belgische Rechtswereld, een ruime belangstelling wekken moest, liet geen de minste twijfel. Mr Jan Ronse kon dan ook weer het genoegen smaken, de spreker in te leiden voor een zeer talrijke vergadering, waaraan, naast de Heer Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep en de Heer Procureur-Generaal, zeer talrijke magistraten, professoren en advocaten deelnamen.

In een uiteenzetting, waaraan de kristalheldere eenvoud al dadelijk liet blijken van de bezonken degelijkheid van de spreker, schetste de Heer Raadsheer Piret, de wetenschappelijke en wettelijke grondslagen, de evolutie in de loop der tijden en de huidige stand van de Franse en Belgische rechtsleer en rechtspraak, betreffende de burgerlijke aansprakelijkheid.

In enkele korte, zeer rake trekken, meestal met illustratie door een treffend voorbeeld uit de praktijk, wist Professor Piret de zo talrijke facetten van zijn moeilijk en omvangrijk onderwerp, zodanig te belichten, dat zij voorkwamen als even zovele klare en duidelijke begrippen van ons burgerlijk recht.

Opmerkenswaardig was het wel, vast te stellen, hoe de spreker de elementen van zijn subtiële uiteenzetting, die hij manipuleerde met de angstvallige schroom van de fijne geest, als zovele spoutnik's liet cirkelen rond de kernen van een reeks principiële cassatiearresten. Niet minder bewonderenswaardig was de zelfzekerde stielvaardigheid, waarmede de spreker zijn gedachten onder woorden wist te brengen en zijn betoog wist te overlevendigen met een even fijne als gepaste humor.

De toespraak van de Heer Raadsheer Piret werd dan ook op een zeer nadrukkelijk applaus van zijn aandachtig gehoor onthaald.

Nadat de Heer Voorzitter dan nog een passend dankwoord gericht had tot de spreker, werd de vergadering

geheven, om de aanwezigen te vergasten op een van die gezellige recepties in de algemene vergaderzaal van het Hof van Beroep, waarvan de Vlaamse Conferentie het geheim heeft.

K.M.

MARGINALIA

1. « doordat het bestreden arrest... aanlegger wegens oplichting veroordeeld heeft *dan wanneer* bedoelde wettekst als voorwaarde voor de uitlevering vereist... »

dan wanneer (Fr. « alors que ») : hier schrijft men *terwijl*, dat, samen met gelijktijdigheid, in dergelijke gevallen op een tegenstelling wijst.

vereist — Van Dale verklaart « vereisen » als volgt : voor iets eisen, vorderen, vragen. — Een voorwaarde wordt echter *gesteld*.

2. « Overwegende *inderdaad* dat uit de vergelijking... blijkt dat... »

— *Inderdaad* past beter na dat, anders slaat het op het eerste woord.

3. « Overwegende dat de *rechter over de grond* *gerechtigd* was *ten gronde* uitspraak te doen... »

— *rechter over de grond* (der zaak) is reeds een hele vooruitgang op de rechter ten gronde. Het wordt echter tijd dat de « *feitenrechter* » zijn intrede doet. Laten we met voorzichtigheid bij onze noorderburen in de leer gaan.

— « *ertoe gerechtigd* was » want men is *tot* iets gerechtigd.

— *ten gronde* : hier is « over de feiten » bedoeld.

4. « Dat noch het beroepen vonnis, noch het bestreden arrest, *hetwelk* zich ertoe beperkt te verklaren dat de strafwet juist en rechtmatig toegepast is, *niet* vaststellen dat de verbeurdverklaarde voorwerpen die voorwaarden *vervullen* ».

hetwelk : ware beter vervangen door « dat », betrekkelijk voornaamwoord dat hetzelfde zegt, maar meer algemeen gebruikt wordt.

niet : deze negatie heft de dubbele « noch » op ! Dat is zeker niet de bedoeling. Franse invloed.

5. « ... de eigenaars en *bijzonderste* gebruiknemers. *bijzonderste* : bijzonder betekent speciaal, ongevoel cfr. « met bijzondere aandacht ».

Hier hoort « voornaamste », mogelijk « belangrijkste ».

6. « ... dat het bestreden K.B. door een feitelijke vergissing zou zijn gebrekkig gemaakt, waar het aan de gemeenten machtiging tot het *inrichten* van een vuilnisbelt weigert, omdat de grond gelegen is, langsheen een kruispunt.

— « *inrichten* » een vuilnisbelt zouden we beter aanleggen dan inrichten !

— « *langsheen* » : Hoe lang is een punt, zij het dan nog een kruispunt ?

Voorstel : « ... aan de gemeenten machtiging tot het aanleggen van een vuilnisbelt weigert, omdat de grond gelegen is aan (bij) een kruispunt ».

7. binnen de veertien dagen *van* het protest.

« vanaf het protest of... « na » het protest ? (Er is verschil).

8. « ... dat derhalve *er* geen sprake kan zijn van schending *door* het bestreden K.B. van rechten verkregen *door* het K.B. van 17 april 1952 ».

« *er* » : komt vóór « derhalve ».

« *door* » : wordt tweemaal gebruikt in verschillende betekenissen. De tweede maal had men kunnen

schrijven « als gevolg van ». Het is niet het K.B. dat

9. « ... dat de rechtbank te Brussel niet geldig door rechten verkrijgt.

een herdaging kon *gevat* worden, omdat de rechtbank van Bergen, in plaats van de zaak naar de rechtbank van Brussel te verzenden, de eis onontvankelijk had moeten verklaren.

« *gevat* » (vertaald uit het Frans : *saisir*). In het Nederlands spreekt men van « een zaak bij een rechtbank aanhangig maken ».

« *omdat* » leidt een reden in — een oorzaak wordt ingeleid met « *doordat* ».

« *in plaats van* » : deze tussenzin verzwaart de constructie en komt best achteraan.

Verbetering : ... « dat het geding niet op geldige wijze bij de rechtbank te Brussel door herdaging kon aanhangig gemaakt worden, doordat de rechtbank van Bergen de eis onontvankelijk had moeten verklaren in plaats van de zaak naar de rechtbank van Brussel te verzenden ».

10. « ... en aan de oorspronkelijke eiseres de besluiten *bevat* in de oorspronkelijke dagvaarding als herhaald aangezien, te doen toekennen » ;

« *bevat* » : hier « *vervat* ».

11. « Overwegende dat appellante bijgevolg *ongegrond* is aan het exploit van 9-12 juli 1952 het karakter en de draagwijdte toe te schrijven, terwijl het slechts dit vertoont van een procedure-akte, bestemd om de zaak te *zien* beslechten door de rechter *waarbij* ze verwezen werd ».

Hier kan men slechts naar de betekenis raden.

door « *ongegrond zijn* » bedoelt men mogelijk « er geen grond toe hebben ». Met « *terwijl* » zal men wel hebben willen zeggen « *wijl* » dat nogal stijf is en beter vervangen ware door het gewone, voor ieder verstaanbare « *doordat* » of « *daar* ».

Met « *zien* » wil men « *doen* » zeggen, want een exploit kan niet zien; « *waarbij* is fout want men verwijst *naar* iets of iemand... als het een persoon betreft zegt men echter niet « *waarnaar* » maar wel « *naar wie* ».

12. « ... daar de rechtbank regelmatig door het vonnis van verwijzing met de zaak *gelast* werd ».

« *gelasten* » = bevelen « *iemand iets gelasten* »,

« *belasten* » = opleggen « *iemand met iets belasten* ».

13. « Overwegende dat het meervoud « *les gérants* » hier gebruikt niet wegneemt dat de voormelde bepalingen van de statuten hun persoonlijk en afzonderlijk mandaat *betreft* en *regelt*; ...

Hier had zonder twiifel een meervoud moeten staan want het onderwerp is « de voormelde bepalingen », dus : *betreffen* en *regelen* ».

14. « Dat zo de twee vennoten en tevens statutaire zaakvoerders, van de beschikking waarbij aan ieder der vennoten de meest uitgebreide machten waren verleend, hadden willen afwijken, *dan zouden zij* in de bedoelde clause vermeld hebben... »

De laatste zin « *dan zouden zij enz...* » wordt ingeleid door « *dat* » (begin voorbeeld), gevolgd door een komma.

In zulke zinnen heeft het Nederlands geen inversie dus, twee vormen goed : ... *zij* (in de bedoelde clause) zouden vermeld hebben (in de bedoelde clause)... [één van beide schrappen].

15. Overwegende *dat overigens zelfs indien* het *aangehaald* feit mocht beschouwd worden als *uitmakende een oorzaak* van nietigheid...

« *dat overigens zelfs indien* » lelijk en verward op elkaar stoten van voegwoorden en bijwoorden !

« *aangehaalde feit* » verbogen vorm van het adjectief, na bepalend woord.

« *als uitmakende een oorzaak* » on-Nederlandse wending.

Het is nochtans mogelijk dit alles in goed Nederlands te formuleren : « Overwegende dat, zo het *aangehaalde* zelfs mocht beschouwd worden als een oorzaak van nietigheid (uitmakend)... »

Iets verder staat nog zo'n staaltje :

16. « Overwegende *echter dat, wanneer, zoals* in casu, ... »

Verbetering : « *dat* + zin die erbij hoort, dan de bepaling ingeleid door « *wanneer* » en tenslotte « *zoals* hier het geval was ».

17. « Overwegende dat de vraag die aan het oordeel van de eerste rechter onderworpen werd, *namelijk was te weten indien* geïntimeerde aansprakelijk kon worden gesteld voor de schade door haar aangestelde veroorzaakt terwijl deze *op de weg* naar het werk was ».

« *namelijk was te weten indien* » een aantal overbodige woorden; dit kan worden « ... was, of ... » ;

« *op de weg* ». Het burgerlijk wetboek gebruikt deze uitdrukking, men schrijft nochtans normaal « *op weg* ».

Had men zelfs niet kunnen schrijven : « Overwegende dat aan de eerste rechter gevraagd werd te oordelen of geïntimeerde enz... ».

18. « Overwegende dat de door appellante voorgehouden gelijkstelling van de ongevallen op de weg naar het werk met diegene in of ter gelegenheid van de uitoefening van de bediening ».

Hier had men best vóór « *in* » het woord « *gebeurd* » ingelast; de laatste twee, niet erg concrete, bepalingen doen nogal vreemd aan.

18. « ... dat de schadelijke daad door zijn ondergeschikte in de uitoefening van « *deszelfs* » bediening werd gesteld.

« *deszelfs* » is verouderde stijl. Ten hoogste zou men « *dezes* » kunnen schrijven, zo men verwarring vreest bij het gebruik van het bezittelijke « *zijn* ».

J. LELIARD.

MEDEDELINGEN

Vrije Universiteit te Brussel

De Vrije Universiteit te Brussel kondigt de vacatuur aan van de twee hiernavolgende cursussen in de Rechtsfaculteit :

- Staathuishoudkunde,
 - Publieke financiën,
- beide in de Nederlandse taal.

De aanvragen der kandidaten, met curriculum vitae, dienen toegezonden te worden vóór 4 april 1958 aan de Heer Rector van de Universiteit, Franklin Rooseveltlaan 50, te Brussel.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

TIJDSCHRIFTEN

Arresten en Adviezen van de Raad van State : november-december 1957 :

Rechtspraak.

Tijdschrift voor Gemeenterecht : 2de afl. - februari 1958.

Antwoorden op aan ons gestelde vragen. — Goederen (gemeente). — Kiezerslijsten. — Militie. — Ontvanger (gemeente). — Openbare Onderstand. — Pensioenen (gemeente). — Politie (gemeente). — Secretaris (gemeente). — Veldwachter. — Wegen. — Boekbespreking. — Bezoldigingen.

De Gemeentekeure : n° 83 - januari-februari 1958 :

Studiebeurzen. — Pensioen van de gemeentelijke waarnemende onderwijzers. — Openbaar onderwijs. — Verbod handel te drijven. — Stedebouw.

Algemeen fiscaal tijdschrift : n° 6 - februari 1958 :

J. Leysen, Geschiedenis der belastingen in onze gewesten.

Nederlands Juristenblad : afl. 10 - 8 maart 1958 :

Mr J. G. Sauveplanne, Het gezag der vreemde rechtspraak bij de toepassing van vreemd recht. — Mr M. V. Polak, Het Canadese hooggerechtshof en de grondrechten. — Mr A. D. Belinfante, De nieuwe regelingen voor prodeo toevoegingen. — Mr A. D. van Regteren Altena, Lucius Veratius.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie : n° 4528 - 8 maart 1958 :

Mr D. P. A. Nakken, Publiciteit en specialiteit in de praktijk (II, slot). — J. Klein, Gemeenschap of deelgenootschap? — Prof. Mr R. D. Kollwijn, Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Internationaal Privaatrecht (I).

Nederlands Tijdschrift voor Internationaal Recht : afl. 1 - januari 1958 :

H. F. Panhuys, The International Aspects of the Reconstruction of the Kingdom of the Netherlands in

1954. — Marek St. Korowicz, Modern Doctrines of the Sovereignty of States. — M. H. van Hoogstraten, Quelques notes sur la Conférence de La Haye de droit international privé (V). — J. P. A. François, Le Palais de la Paix en 1957.

Journal des Tribunaux : n° 4185 - 9 mars 1958 :

Henri Pourbaix, La propriété commerciale et le fonds de commerce en droit comparé belge et français. — Jurisprudence.

Revue de droit pénal et de criminologie : février 1958 - n° 5 :

R. Screvens, De la compétence des Juridictions d'instruction pour apprécier la recevabilité d'une constitution de partie civile. — V. Bayer, Le droit pénal, l'organisation judiciaire et la procédure pénale dans la Yougoslavie nouvelle. — E. Liekendaal, VIIe congrès de droit Pénal. — Athènes 26 septembre 1957.

Revue internationale des sciences administratives : n° 4 - 1957 :

Ed. Pierre Seeldraeyers, Editorial. — William F. Finan and Alan L. Dean, Procedures for the preparation and implementation of administrative reforms. — John Clarke Adams, Aperçu sur le droit administratif américain. — Prof. Dr Albert Gorvine and Doc. Dr Arif Payaslioglu, The administrative Career Service in Turkish Provincial Government. — Lucienne Talloen, Adiestramiento de funcionarios y Asistencia Técnica de las Naciones Unidas. — Olof Löfberg, The Recruitment of civil servants in the Swedish Administration. — Claudio Alhaique, La productivité dans l'administration publique en Italie.

Recueil Dalloz : 9e cahier - 5 mars 1958 :

Prosper Weil, Une résurrection : la théorie de l'existence en droit administratif.

Northwestern university law review : n° 5 - november-december 1958 :

John C. Stedman, The Merger Statute : Sleeping Giant or Sleeping Beauty? — Kenneth S. Carston, International Role of Concession Agreements. — Ernest L. Kerley, The Adjustment of partial Losses to Cargo under valued marine policies.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"